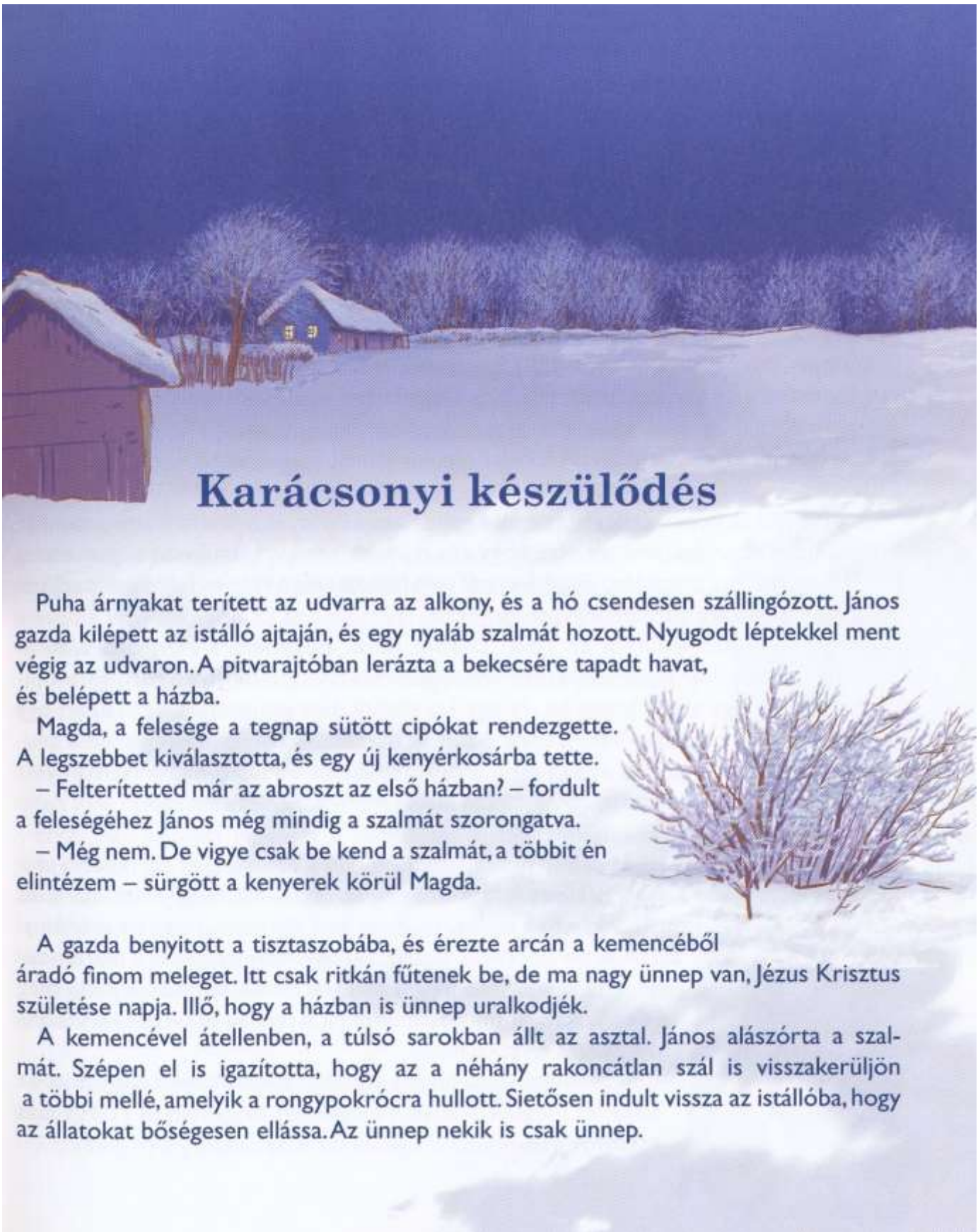

The illustration depicts a warm, rustic interior. A wooden table with a white tablecloth and red stripes is set with a basket of fruit, a candle, and a pitcher. A wooden bench surrounds the table. A hanging lantern illuminates the scene, and a window with a wooden frame is visible in the background. The ceiling features exposed wooden beams.

Baksa Brigitta

A karácsonyi asztal meséi

NEMZETI TANKÖNYVKIADÓ • BUDAPEST

Karácsonyi készülődés

Puha árnyakat terített az udvarra az alkony, és a hó csendesen szállingózott. János gazda kilépett az istálló ajtaján, és egy nyaláb szalmát hozott. Nyugodt léptekkel ment végig az udvaron. A pitvarajtóban lerázta a bekecsére tapadt havat, és belépett a házba.

Magda, a felesége a tegnap sütött cipókat rendezgette. A legszebbet kiválasztotta, és egy új kenyérkosárba tette.

– Felterítetted már az abroszt az első házban? – fordult a feleségéhez János még mindig a szalmát szorongatva.

– Még nem. De vigye csak be kend a szalmát, a többit én elintézem – sürgött a kenyerek körül Magda.

A gazda benyitott a tisztaszobába, és érezte arcán a kemencéből áradó finom meleget. Itt csak ritkán fűtenek be, de ma nagy ünnep van, Jézus Krisztus születése napja. Illő, hogy a házban is ünnep uralkodjék.

A kemencével átellenben, a túlsó sarokban állt az asztal. János alászórta a szalmát. Szépen el is igazította, hogy az a néhány rakoncátlan szál is visszakerüljön a többi mellé, amelyik a rongypokrócra hullott. Sietősen indult vissza az istállóba, hogy az állatokat bőségesen ellássa. Az ünnep nekik is csak ünnep.

Eközben Magda is a helyükre pakolta a cipókat a kamrában, a legpirosabbra sültet pedig behozta a szobába az új, szalmából font kenyértartóban. Az ura készítette még november végén, amikor már megfogyatkozott a mezei munka. Arra gondolt, hogy karácsony szent ünnepén már ne abban az öreg, kopott szakajtóban kerüljön a kenyér az asztalra.

Magda a sarokpad szélére tette a kenyértartót, amíg a sublót középső fiókjából kivette a karácsonyi abroszt. Tavaly karácsony óta csak vetés idején vették elő. Utána Magda gondosan kimosta, kikeményítette, tükörsimára mángorolta, és gondosan összehajtva tette el a sublótba. Most nem is volt más dolga vele, mint felteríteni az asztalra.

Ahogy széthajtotta és a levegőbe lendítette, érezte a vászon tiszta illatát. Gondosan elsimította az abroszt az asztalon, és elégedetten nézte a még ma is makulátlan, fehér terítőt.

Akkor fonta az abroszhoz való fonalat, amikor Jánost megismerte.

A régi emlékek éppen csak átsuhantak a gondolatai között, és máris folytatta a munkát. Mosolyt csalt arcára, amikor látta, hogy az ura most is milyen gondosan eligazította a szalmát az asztal alatt. Egyetlen szál sem hullott szét a szépen felmázolt padlóra, a tisztára súrolt rongyszőnyegekre.

A kenyértartót az asztal sarkára tette, és kiment a konyhába a karácsonykor elmaradhatatlan termésekért. Először a fényesre törölgetett piros almát hozta be, és egy kis kosárkában pár szem diót. Azután egy tányéron babot, borsót tett az asztalra. A tányér mellé került a csupor méz és egy fej fokhagyma. Kitette a Mihály-napi vásárban vett gyertyatartót is, amibe illatos méhviaszgyertyát állított.

János éppen akkor lépett be újra a szobába, és egy kisebb szakajtóban búzát hozott. Ezt is az asztal alá tette a szalmára, és mellé fektette a sarlót, a kacort és a fejszét is, hogy a karácsonyi asztal ereje ezeket is átjárja. Bizony nehéz munka a marokszedés, a szőlőmetszés meg a favágás. Hátha kevésbé fájdtja meg a derekukat, ha megszentelődnek a munka eszközei karácsony szentséges éjszakáján.

Elégedetten látta, hogy a felesége már mindent eligazított az asztalon. Megtelt a szíve melegséggel, hogy milyen szorgalmas asszonya van.

Magda még sietve odatette az asztalra a Luca-napon ültetett búzát is. Szép magasra nőtt, és friss zöld színe János reményeit növelte, hogy jövőre is jó termést várhat.

– No jól van, Magdus, melegítsd a vizet a mosdáshoz! – karolta át felesége vállát. – Hiszen még fel is kell öltöznünk ünneplőbe, mielőtt megérkeznek a betlehemesek. A konyhában mosdottak meg, majd felvették a templomba járó ruhájukat.

Éppen csak elkészültek, amikor meghallották az ablak alatt felcsendülő dallamot: – Mennyből az angyal...

Hamarosan dobogás verte fel az esti csendet az eresz alatt. A betlehemeszök a havat verték le csizmáikról és már kopogtattak is.

– Dicsértessék a Jézus Krisztus! El szabad-e járni a betlehemet? – köszönt be a házba a két angyal.

Magda jó szívvel fogadta őket: – Gyertek csak beljebb!

A két angyal fényes papírral bevont templomocskát hozott magával, ebben volt a jászol a kis Jézussal. Két oldalról fogták betlehemüket, és újra rázendítettek a Mennyből az angyal első strófájára. Akkor a második angyal kiszólt az ajtó előtt várakozó pásztoroknak:

– Gyere be, te első pásztor!

Kintről hangzott a válasz: – Nem megyek, mert a gazdasszony egy szál kolbásszal kiver.

Az első angyal is nógatni kezdte: – Gyere be, te első pásztor!

A pásztor még most is vonakodott beljebb kerülni, erre az angyal most már hangosan szólította: – Gyere be, mert kimegyek!

Erre már valóban belépett a kifordított subába, kucsmába burkolózott legényke. Jánoska volt az, Magdáék fia. Még délután elment otthonról, hogy az alvégen lévő házakat éjfélig végigjárhassák. Harsány szóval így válaszolt az angyalnak:

– Akkor inkább bemegyek. Messzi útról jöttem, nagyon elfáradtam. Egy kicsit megpihennék, ha a gazdasszony megengedné.

Magda nyájasan mutatott neki helyet a tüzelőpadka előtt, ahová a pásztor azonnal le is heveredett.

Az angyalok pedig folytatták hívogatást: – Gyere be, te másik pásztor!

Azonban ez a pásztor sem állt mindjárt kötélnek.

– Nem megyek! – mordult be az udvarról, de az angyal határozott szolítására már nem habozott tovább.

– Gyere be, mert kimegyek!

– Akkor inkább bemegyek. Messzi útról jöttem, nagyon elfáradtam. Megengedi a házigazda, hogy egy kicsit lepihenjek?

János szelíd mosollyal mutatott neki helyet a már földön heverő pásztor mellett.

Ekkor kezdték a legöregebb pásztorot hívogatni az angyalok, aki szerepe szerint süket is volt már, és mindent félrehallott.

– Gyere be, te öreg!

– Nem vagyok még öreg, kukoricakapáláskor múltam 388 esztendő – hangzott a válasz az ajtó mögül.

– Gyere be, te öreg! – nógatták tovább az angyalok a pásztorjáték főszereplőjét.

– Nem megyek, mert a gazdasszony egy szál kolbásszal kiveri a fogam – mondta még mindig az udvarról az öreg pásztor.

– Gyere be, mert kimegyek! – csattant fel az első angyal hangja, mire az öreg is megadta magát:

– Akkor inkább bemegyek. Kilincsem, bilincsem, megtalálom a kilincsem? Száz szerencsés lencsés, bencsés jó estét kívánok a gazdasszonynak és a ház urának!

Majd haragosan a földön fekvő pásztorokhoz fordult:

– Hej, azt a szikszom–szakszom ... ! Ti csak esztek, isztok, osztán szegény öregapátok tejfölös bajszára nem gondoltok? Mindjárt fölkapom a fütykösöm, és jól végigverlek benneteket!

Jánosra nézve pedig hozzáfogott mondókájához: – Jaj, de elfáradtam, háromszor bejártam az egész világot, de egy deci pálinkára sehogy sem találtam. Ha a házigazda megengedné, lepihennék egy csöppet, sánta is vagyok, meg a lábam is fáj.

Alighogy leheveredett a társai mellé, megszólalt az egyik angyal: – Angyal vagyok, nektek szólok, keljetek fel pásztorok! Nagy örömet hirdetek. Ma született a kis Jézus Dávid városában.

Az első pásztor felült, és ébresztgetni kezdte társát: – Hallod, pajtás, angyal szolt!

– Dehogyan, csak a farkasok kerülgetik a nyáját – fordult a másik oldalára a második pásztor.

Az angyalok Glóriája hallatán az első pásztor tovább keltegette társát: – Hallod, pajtás, angyal szólt!

– Dehogysis, csak a birkák bégetnek – fújta kucsmája alól az álmos juhász, de ekkor meghallotta ő is az angyalok Glóriáját.

Felült, és törölgetni kezdte szemeit, majd álmát kezdte mesélni: – Én azt álmodtam, hogy keresztanyám felcsalta a legyeket a pallásra, és fölcsukta a pallásajtót, hogy le ne jöjjenek. Hát te mit álmodtál?

– Azt, hogy egy fényes csillag jelent meg az égen, és az angyal akkor azt mondta:

– Glória. Kelj fel öreg, menjünk Betlehembe!

No, erre már az öreg is tápázkodni kezdett fölfelé: – Hová? Meszetes gödörbe?

– Kelj föl, megyünk Betlehembe!– szólították most már mind a ketten.

– Debrecenbe?– értetlenkedett tovább a süketet tettető pásztor.

– Dehogy Debrecenbe! Hanem a kis Jézust imádni, Betlehembe! – magyarázta még mindig türelmesen az első pásztor, de a második már megunt az értetlenkedést, és rákiáltott az öregre: – Kelj föl, mert rád vágok!

– Akkor inkább fölállok!– adta meg magát a vénember.

– Mit álmodtál öreg? – érdeklődött az egyik juhász.

– Gömbölyűt, és elgurult. De volt ennél fontosabb is. Betlehemben Krisztus Jézus született – válaszolta az öreg, miközben feltápázkodott a földről. Összekapaszkodott társaival, és láncos botjaikat csörgetve, körbejárva kezdtek énekelni:

– Pásztorok, pásztorok örvendezve...

Az ének végeztével egyenként a betlehem elé járultak, és átadták ajándékaikat a kisdéd Jézusnak:

– Édes Jézuskám, én csak egy vöröshagymát hoztam, mert kirabol-
tak az erdőben.

– Édes Jézuskám, én egy aranyos diót hoztam.

– Nekem se futta többre, mint egy szép piros almára, de ezt jó
szívvel hoztam.

Majd a Csordapásztorokat kezdték énekelni, és végül Jánoshoz
és Magdához fordulva elmondták jókívánságaikat:

„Adjon az Isten sok kolbászt!

Adjon az Isten sok libát!

Adjon az Isten kenyeret!

Adjon az Isten gyereket!

Adjon az Isten szerencsét!
Adjon az Isten mindenféle finomságokkal teli kemencét,
hogy jusson belőle a szegény pásztoroknak is!
Dicséertessék a Jézus Krisztus!"

Magda kaláccsal kínálta a pásztorokat és az angyalokat, János meg pár fillért keresett az erszényében, és a betlehembe tette. Még váltottak pár szót, áldott ünnepeket kívántak egymásnak, aztán a betlehemesek továbbálltak. Magda még fiacskája után szólt, hogy minden háznál tisztességgel végezzék a köszöntést, és az éjféli misére ott legyen a templomban. Békességgel telt meg a ház a fiatalok távozása után, az örömhír beköltözött Jánosék szívébe.

Magda elpakolta a vendéglátás maradékát, majd leültek a tisztaszobában az asztal mellé. Még volt egy kis idejük az éjféli misére való indulásig. Csöndesen beszélgettek, és néha rápillantottak a faliórára, el ne késsenek a templomból. Tizenegy óra után János felvette az ünneplő ujjasát, Magda pedig nagy meleg kendőt terített a fejére, hímzett ködmönét öltötte magára, és elindultak a felvégben álló templomba.

Ahogy az ajtót bezárták, nagy csöndesség szállt a házra. Azonban amint elkondult az éjféli harangszó, valami varázslatos dolog történt. Szelíd fény kezdett derengeni a karácsonyi asztal körül, és életre kelt minden.

A kenyér története

Elsőnek a kenyér szólalt meg:

- Milyen csönd van, és milyen békesség. Utoljára akkor éreztem ezt a csöndet és nyugalmat, amikor a föld körülölelt.
- Meséld el, hogyan kerültél a földre! – biztatta a kenyeret a karácsonyi abrosz.

– Emlékszem, sok testvéremmel már régóta egy nagy zsákban üldögéltünk. Gyakran hallottam, amikor kinyílt az ajtó, és az emberek beszélgettek:

- Fogytán a liszt. El kell vinni a malomba néhány zsák búzát őröltetni. De a mi zsákunkhoz sohasem jöttek.

Egyszer azonban az ember azt mondta:

- Végeztem a szántással és a boronálással. Ideje, hogy elvessem a búzát.

Akkor felkapta a zsákot, amiben már régóta várakoztunk, és kivitt a kamrából. Biztosan szekérre tett fel, mert éreztem, ahogy a göröngyös úton rázkódtunk, és időnként hallottam a lovak horkantását.

Amikor megérkeztünk, az ember kioldotta a madzagot, és bágyadt őszi napfény ömlött be a zsák száján. Olyan jól esett a hosszú sötétség után. Egy hófehér, puha vászonba öntöttek sok magtestvéremmel együtt.

- Én voltam az a puha vászon – sóhajtott az abrosz –, még most is érzem, hogy zizegtetek bennem, amikor a gazda összekötött, és a nyakába akasztott.

- Hát te voltál? A belőled áradó finom, tiszta illat most is úgy ölel át, mint amikor a gazda elindult velünk – folytatta a kenyér. – Lassan, egyenletes haladt, és minden lépésnél kivett közülünk egy marékka, majd széles ívben elhajította a szemeket. Amikor repültem a levegőben, könnyűnek éreztem magam, mint egy tollpihe. Onnan föntről végtelen barna mező tárult eléem, és éreztem, hogy egy enyhe fuvallat meg-

lendít. Ahogy feljebb libbentem, a mező szélén megláttam egy magányos tölgyfát, de néhány pillanat múlva már le is hulltam a földre.

Jó illata volt, és a porhanyós, puha rögök úgy fogadtak be, mint egy bölcső. A föld körülölelt, és éreztem a belőle áradó nyugalmat. Az az érzés hasonlított a mostani békességhez. Olyan biztonságban éreztem magam, hogy hamarosan álomba szenderültem. Meleg bölcsőként ringatott minket a mező, és puha dunnát terített ránk a hófelhő. Így telt el csendes álomban a tél.

Amint a hólé első erecskéi kezdtek a földbe leszivárogni, mi is ébredtünk. Éreztem, hogy a hosszú alvás után olyan életerő feszül bennem, hogy majd szétpattanok. Vékony gyökérszálat indítottam lefelé, hogy megkapaszkodjam, és valami táplálékot keressek. A drága földanyácska elkezdett gondoskodni rólam, amitől egyre erősebb lettem. Hamarosan szárat növesztettem, hogy szétnézzek, mi újság a napvilágon. A békességes álomvilág után a szépséges életre eszméltem. A föld felett egészen más világban találtam magam. Míg lenn a béke és a csönd uralkodott, ott fenn minden csupa mozgás és változás volt. Hajnalban pacsirtaszó ébresztett, és friss harmat mosdatott. A reggeli órákban a napfény sugarai csókoltak szárazra. Gyakran langyos eső fürdetett, és lágy szellő szárogatott. Én meg csak növekedtem, erősödtem, és éreztem, ha kinyújtózom, már el tudom takarni a vetésben sétáló varjakat.

A tavasz teljes ifjúi erejével uralta a természetet, amikor elérkezett Szent Márk napja. Az emberek ünneplő ruhában, lobogókkal, kereszttel érkeztek a mezőre. Élükön fehér ruhás pap vonult, aki megszentelte a földet. A fiatal lányok pár szál zöld búzát téptek a szántóföld széléről, koszorúba fonták, és a keresztre, lobogókra akasztották. A férfiak a kalapjuk mellé tűztek egy-két szálat, az idősebb asszonyok pedig az imakönyvükbe tették. Azt mondták, hogy a szentelt búza megvédi őket a betegségektől, és távol tartja a jégverést.

Ezután a nap után a gazda már mezítláb járt ki a mezőre, hogy ellenőrizze, miként növekedünk.

A kopott csizma megszólalt a sarokban: – Bizony, így van ez. Tavasztól már nincs szükségük rám. Hallom mindig, amikor a gazda mondja: – No csizma, pihenhetsz Szent Mihályig, mert a megszentelt földön már nem fenyeget a meghűlés.

Biztosan igazad van – folytatta a kenyér –, mert az idő egyre melegebb lett. Májusra már mindannyian kalászt ringattunk karcsú szárainkon. Júniusban pedig azt éreztük, hogy apró búzaszemek kezdenek gömbölyödni kalászainkban. A hónap végére mindannyian felhagytunk a növekedéssel, csak a kalászunkat érlelgettük, hizlalgattuk a magocskákat.

Péter–Pál napja volt, amikor a gazda többedmagával megjelent a szántóföld szélén, és a ringó búzakaraszokat morzsolgatni kezdték. Elégedetten bólogattak, és hallottuk, amikor mondták, hogy Sarlós Boldogasszony napján kezdődhet az aratás. Akkor még nem tudtuk, hogy számunkra ez a kínok sorának kezdetét jelenti.

Július második napjának hajnalán kaszás emberek jelentek meg a mezőn. Alig pirkadt, a harmat még fel sem száradt. A kaszák suhogva lendültek, és az addig büszkén ringatózó búzaszálak élettelenül hullottak a földre. Hamarosan engem is elértek, és éreztem, hogy az éles penge elmetszi a száram. A gyökerem a földben maradt, én pedig sok más búzaszállal a földre zuhantam. Még felocsúdni sem volt időnk, amikor egy asszony sarlóval összehúzott minket, összenyalábolt, és egy búzaszállakból csavart kötélre fektetett.

– Én voltam akkor az asszony kezében – szólalt meg halkán az asztal alól a sarló. – A marokszedéshez mindig engem visz magával Magda asszony a mezőre. Már sokszor láttam a búzaföld letarolását. A szomorú látványt csak az emberek öröme oldja fel. Számukra ti jelentitek az életet. De folytasd csak tovább a történetedet!

– Az asszony után egy fiatal fiú érkezett, aki egy hegyes bottal összezsavarta a kötelet. Később felkaptak minket, és a föld végén kereszttekbe raktak sok levágott testvérünkkel együtt. Ott feküdtünk szoros kékébe kötözve, egymásra halmozva. Alélt testünket perzselte az égen egyre magasabbra hágó nap, a férfiak azonban fáradhatatlanul suhogtatták kaszáikat. Így ment ez egészen alkonyatig. Talán egy hét telt el, mire a búzamezőből puszta tarló lett. Az aratók még az elhullott szálakat is összegereblyézték. Csupán a föld végén ringatózott néhány búzaszál. Azt mondták, hogy ezeket az ég madarainak hagyják, hogy jövőre ne bántsák a termést.

Hamarosan szekerek érkeztek, és minket a faluba vittek. Egy hatalmas pajtába kerültünk, ahol köteleinket feloldották, és szétterítettek a pajta szérűjén. Négy férfi érkezett, és botokkal ütötték, csépeltek kalászaikat, amíg az utolsó búzaszem is kihullott. A szalmát a pajta fiókjába tették, a búzaszemeket pedig rostával dobálták a levegőbe, hogy a szél kifújja a port és a pelyvát a magok közül.

Amikor egészen megtisztultunk, zsákokba töltöttek, és ismét a kamrában találtuk magunkat.

– Mi is ugyanakkor kerültünk egy nagy hombárba – szólaltak meg az asztal alatti szakajtóban lévő búzaszemek. – Ma délután szedett minket szakajtóba János gazda, hogy a karácsonyi asztal ereje minket is átjárjon. Jövőre újra kezdjük az életünket a szántóföldön. A mi életünk körfogása még nem ért véget.

– Lám, én máris újra kezdtem az életem – csatlakozott a búzaszemekhez az asztalon álló, szépen zöldellő lucabúza. Magda asszony ültetett el Luca napján, és itt a jó melegben hamar kizöldelltem. De attól félek, itt nem élhetek sokáig. Hiányzik a napfény, a föld tápláló ereje. Örülök, hogy legalább ti itt vagytok velem. Mondd csak tovább, drága kenyér, hogyan kerültél ide a kamrából!

– A mi zsákunkat vitték el először a malomba – folytatta élete történetét a kenyér. – Ott a búzaszemeket két nagy kő közé öntötték. Ezek egymáson forogva egészen összerontottak minket, ízzé-porrá törték testünket. Hófehér lisztként kerültünk ismét zsákba, majd vissza a kamrába.

Két nappal ezelőtt Magda asszony a zsák aljáról egy nagy nyárfateknőbe szitálta a maradék lisztet. Ott langyos sós vizet öntött ránk, és valami erjesztő anyagot, amitől egészen megbolydultunk, szinte eszünket veszítettük. Már vagy négy órája nőttünk, dagadoztunk a teknőben, amikor a gazdasszony újból megjelent. Az ökleivel kezdett dömöckölni, ütögetni, dögönyözni.

Két órán át tartó dagasztás után aléltan feküdtünk a teknőben. Régi valónkat elveszítettük, és

egyetlen hatalmas testté váltunk. Tészta lett belőlünk. Az asszony nagy darabokat szakított közös testünkből, és ruhával kibélelt szakajtóba fektetett. Itt pihentünk egy keveset, de már láttuk, hogy hevíti számunkra a kemencét. Tudtuk, hogy nem kerülhetjük el a sorsunkat. A hosszú kínzások sora a tűzben égetéssel fejeződött be.

Láttam, hogy fehéren izzik a kemence alja, az asszony pedig tisztára söpörte egy pemettel. Engem fordított először a sütőlapátra, késsel bemetszette a hátam, és bevett a tüzes kemencébe. Azután jöttek sorban a többiek is. Két órán át sültünk a vörösen izzó parázs között, amikor ismét kinyílt a kemence ajtaja. Akkor a lapát engem emelt ki elsőként. Magda asszony hideg vízzel mosogatta meg pirosra sült hátamat. Olyan forró voltam, hogy a víz sisteregve párologott el rólam. A kergem azonban gyönyörű fényes lett tőle. Órák teltek el, míg kihültünk. Én végül idekerültem az asztalra.

Mozgalmas, szépséges és fájdalmas élet van mögöttem, de most ismét békességet és csöndet érzek. Varázslatos nyugalom ölel át.

A bor története

– Az én életem is nagyon mozgalmas volt. Napsütötte domboldalon élt az anyám, egy nagy és erős szőlőtő. Amikor ágain ringatott minket, szőlőfürtöket, sokat mesélt nekünk életéről. Ha lágy esti szellő játszott a levelei között, mindig felidézte az esztendő sorát. Tőle tudom, hogy kora tavasszal, amikor a fagyok már engedtek, a gazda egy méretes kapával érkezett, és kibontotta a tőke körül a földet. Ilyenkor a gyökerek, és a tő alján ébredező rügyek is fellélegeztek. Már nem kellett többé a pusztító fagytól tartaniuk. A tavaszi nap hamar felmelegítette a domboldalt, és a meleg szétáradt a szőlőtő testében is. Dermedt nedvei feloldódtak, és keringeni kezdtek az addig száraznak tűnő vesszőkben. Anyám újra érezte az élet lüktetését minden porcikájában. Akkor kezdtek virágot bontani a barackfák.

Nem sokkal később megjelent a gazda, és a tavaly nőtt vesszőket egy éles késsel alaposan visszavágta.

– Ezt a munkát velem végzi el minden tavasszal a gazda – szólalt meg az asztal alatt a kacor. Te nem tudod, de meg sem születhejtél volna, ha nem újul meg a szőlőtő.

– Anyám mesélte, hogy éppen csak két-három rügy maradt a meghagyott csonkokon – folytatta történetét a bor.

– A barackvirágok szirmai lassan hulldogáltak lefelé a metsző ember hátára, anyám pedig könnyezett. Siratta az előző évben nevelt gyermekeit.

A rügyek azonban hamarosan kipattantak, és friss, zöld hajtásokká növekedtek a szőlőtőn. A gazda Szent György-napon vizsgálta meg őket először. Ekkora már három-négy levél is kibomlott. Május közepére úgy megnőttek az új hajtások, hogy széthajolva már a szomszédos tőkék friss vesszőivel kezdtek ölelkezni. Akkor több asszony is érkezett, és kukoricacsuhéból szakított szalagokkal, rafíával kötözték a tőkéhez a vadóc, szertelen hajtásokat. A gazda ezután bekapálta az egész területet. Ilyenkor lélegzethez jutottak a gyökerek, és a fojtogató gyomoktól is megszabadult a föld.

A tiszta domboldal fölött szívesen deelt a nap, és sugarai forróra melegítették a talajt.

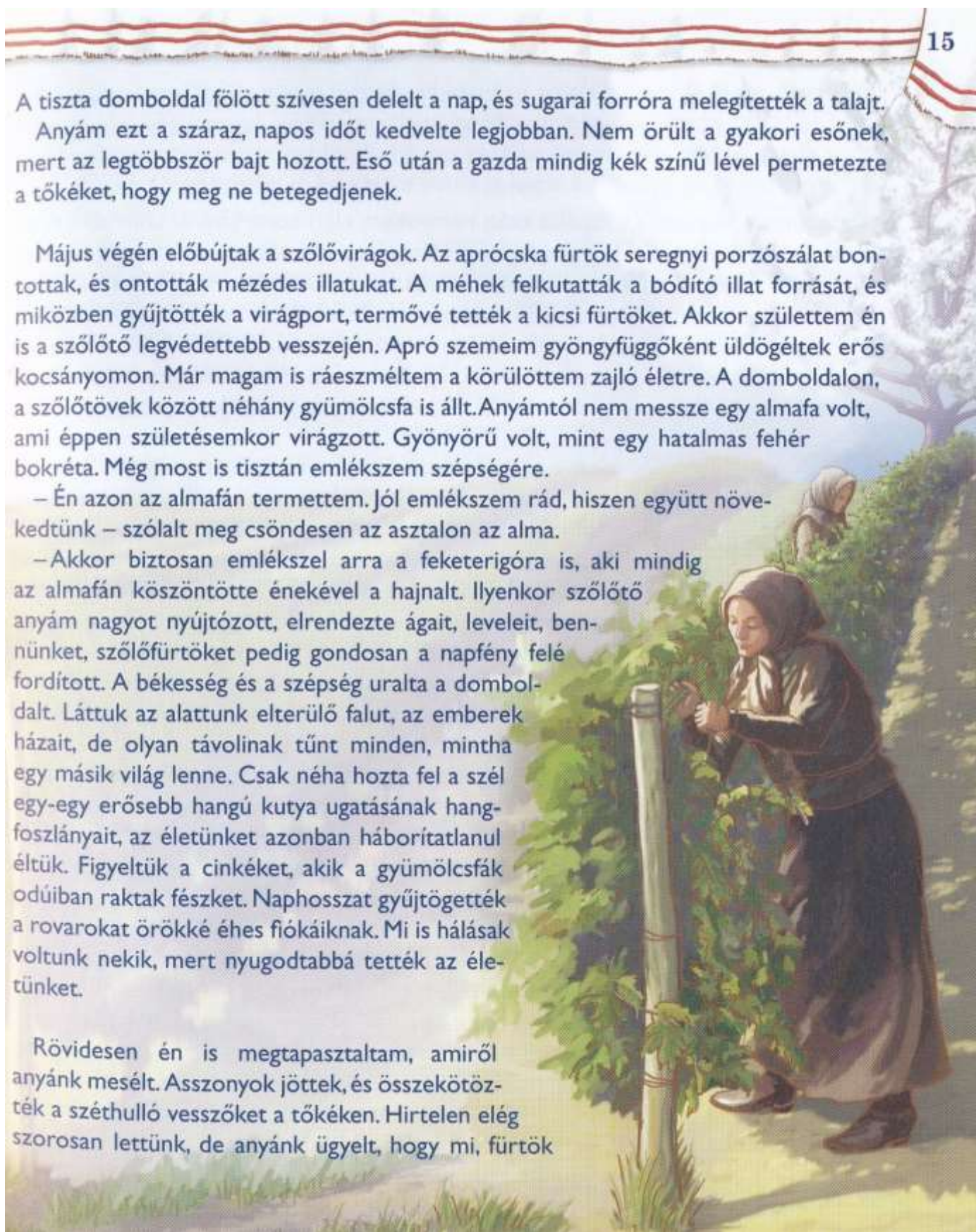
Anyám ezt a száraz, napos időt kedvelte legjobban. Nem örült a gyakori esőnek, mert az legtöbbször bajt hozott. Eső után a gazda mindig kék színű lével permetezte a tőkét, hogy meg ne betegedjenek.

Május végén előbújtak a szőlővirágok. Az aprócska fürtök seregnyi porzószálat bontottak, és ontották mézédés illatukat. A méhek felkutatták a bódító illat forrását, és miközben gyűjtötték a virágport, termővé tették a kicsi fürtöket. Akkor születtem én is a szőlőtő legvédeztebb vesszején. Apró szemeim gyöngyfűggőként üldögéltek erős kocsiyomon. Már magam is ráéreztem a körülöttem zajló életre. A domboldalon, a szőlőtőkék között néhány gyümölcsfa is állt. Anyámtól nem messze egy almafa volt, ami éppen születésemkor virágzott. Gyönyörű volt, mint egy hatalmas fehér bokréta. Még most is tisztán emlékszem szépségére.

– Én azon az almafán termettem. Jól emlékszem rád, hiszen együtt növekedtünk – szólalt meg csöndesen az asztalon az alma.

– Akkor biztosan emlékszel arra a feketerigóra is, aki mindig az almafán köszöntötte énekével a hajnalt. Ilyenkor szőlőtő anyám nagyot nyújtózott, elrendezte ágait, leveleit, bennünket, szőlőfürtöket pedig gondosan a napfény felé fordított. A békesség és a szépség uralta a domboldalt. Láttuk az alattunk elterülő falut, az emberek házait, de olyan távolinak tűnt minden, mintha egy másik világ lenne. Csak néha hozta fel a szél egy-egy erősebb hangú kutya ugatásának hangfoszlányait, az életünket azonban háborítatlanul éltük. Figyeltük a cinkéket, akik a gyümölcsfák odúiban raktak fészket. Naphosszat gyűjtögették a rovarokat örökké éhes fiókáiknak. Mi is hálások voltunk nekik, mert nyugodtabbá tették az életünket.

Rövidesen én is megtapasztaltam, amiről anyánk mesélt. Asszonyok jöttek, és összekötözték a széthulló vesszőket a tőkén. Hirtelen elég szorosan lettünk, de anyánk ügylet, hogy mi, fürtök

mindig kapjunk elegendő napfényt. A kötözés után a gazda újból bekapálta a földet. Ezt nagyon kedveltük. Olyan frissítő, tiszta érzés volt. A nyár folyamán mindez még egyszer megtörtént velünk.

A harmadik kötözés és kapálás után nemsokára elérkezett Urunk színeváltozásának napja. Augusztus elején valami furcsa változáson mentünk keresztül. Addig csak nevelgettük, növesztettük a szemeinket, de lassanként éreztük, hogy a napfény már nemcsak hizlal, hanem át is lényegít minket. Duzzadt szőlőszemeink áttetszővé váltak, és kezdtek színesedni. A gazda szépen felgereblyézte az egész szőlőterületet, és hamarosan egy csősz jelent meg, aki onnantól vigyázott ránk. Hangos ostorpattogatással, kerepléssel tartotta távol a madarakat, és figyelte a rossz szándékú embereket.

A nap mézédessre érlelt minket, és mosolyogva pergettük le a hajnali harmatot viaszos, feszes testünkről. Néhány hét telt el talán, amikor már majd szétpattantunk a szőlőlétől. Szent Mihály-nap után járhatott az idő, amikor egy reggel vidám, hangos csapat érkezett a domboldalra. Az asszonyok beálltak a sorok közé, és minket, fürtöket éles késsel metszettek le a tőkéről. Anyánk minden vágásnál fájdalmasan felszisszent, de az asszonyok ebből semmit sem hallottak. Nagyon örültek a gazdag termésnek. A szőlőfürtöket kosarakba, csebrekbe dobálták. Ahogy tompán puffantunk egymáson, egyikünk-másikunk szemei fel is repedtek, és a szőlőlé lassan szivárogni kezdett. Férfiak érkeztek, és a hátukon lévő jókora puttonyba öntötték át minket. Mindannyian megtörődtek, de még nem is sejtettük, hogy mi vár ránk ezután.

Hamarosan egy nagy kádban találtuk magunkat. Fiatal legények csupasz lábbal ugrottak a kádba, és vidám kurjongatással kezdtek minket taposni, zúzni. Nem volt többé ép fürt közöttünk. Mikor már mindannyiunk testét összezúzták, átkerültünk egy hatalmas sajthóba. Itt a maradék levet is kipréselték belőlünk. A száraz szőlőhéjak, magok és kocsányok egyet-

len hatalmas tömbbé préselve élettelenül kerültek a préház oldala mellé. A bennünk lüktető élet pedig egygyé vált, és mustként hordtak minket a sötét pincében álló hordókba. Dühünkben forrni kezdtünk, mérges gázokat termeltünk, meg akartunk szabadulni ettől a sötét rabságtól. Egyszer a gazda is lejött a pincébe, de amikor gyertyája elaludt, sietve távozott.

Heteken át tartott lázongásunk, de nem volt menekvés. Akkor valami egészen különös dolog történt velünk. Addig számunkra ismeretlen erő kezdett minket átlényegíteni, egy új anyaggá teremteni. Szép lassan lecsendesedtünk, megtisztultunk, és lehiggadtunk. Egygyé váltunk, valami újjá. Így lettem az, aki most vagyok.

Márton napjára már egészen megbékéltem, de éreztem, hatalmas erő rejlik bennem. Talán az egykori ezernyi szőlőszemtestvér ereje adódott össze új valómban. Azon a napon ismét lejött a gazda a pincébe, és megcsapolta hordót, amelyben különös átalakulásom végbement. Egy pohárkával kóstolt belőlem, majd jóízűen csettintett a nyelvével:

– No Márton, ezt a termést bírálhatod. Hosszú évek óta nem volt ilyen zamatos és illatos borom.

– Elégedettsége engem is jókedvre derített. Minden nap egyre erősebbnek és érettebbnek éreztem magam. Aztán ma reggel ismét megjelent a gazda, de már nem pohárba, hanem kancsóba töltött, és ide tett közele az asztalra. Jól érzem itt magam, és tudom, hogy jókedvre derítek majd mindenkit, aki kortyol belőlem.

A kancsó története

– Már én is jókedvű vagyok, hogy téged hordozhatlak. Bizony igazad van, megvidámítasz mindenkit – szólalt meg a boroskancsó, amelyben eddig a bor beszélt.

– Pedig az én életem is nehéz volt, amíg ide jutottam.

A szőlődombtól nem messze van az agyagbánya, ahol csendesen éldegéltem. Minden tavasszal parti fecskék érkeztek, és a domboldalba vágták fészkeiket. Ilyenkor hangos és vidám volt csivitelésüktől a környék. Én pedig boldogan óvtam a kicsi fiókákat. Volt úgy, hogy egy nyáron háromszor is költöttek a fecskeszülők.

Kisasszony napja után kicsit csendesebb lett az élet. Ilyenkor a fákat figyeltem, hogyan öltönek színpompás ruhát, majd a téli álom előtt hogyan vetik le díszüket. A fagy engem is mindig megdermesztett, a hó halotti lepelként borította be a mozdulatlan tájat.

Idén tavasszal egészen korán ébredtem, mert a hideg hamar visszavonult. Gyorsan megélénkült a táj, egy-két hét alatt kizöldült körülöttem minden. Ebben az évben azonban hiába vártam a kedves fecskék érkezését. Helyettük egy ember jött, a közeli faluban élő fazekas. Csákánnyal, ásóval kezdte lefejtetni a partoldal agyagrétegét. Hatalmas tömbökre szakadva omlottam le a földre.

Az ember egy kordéra rakott, és házának udvarába szállított. Itt jókora doronggal addig ütött, amíg egészen apró morzsákra hullottam szét. Akkor megtisztított minden fűszáltól, gyökérdarabtól, amit addig féltve öleltem magamba, mintha régi életemet őrizgetném. Amikor már semmi emlékem sem maradt, a fazekas egy kádba lapátolt, és vizet öntött rám. Miután egészen szétáztam, egy faládba tett. Ott várakoztam, amíg a víz elpárolgott belőlem. Később egészen megszikkadtam, a mester pedig kockákra vágta a testem.

Most kezdődött igazi megpróbáltatásom. A fazekas egyenként vitte be darabjaimat a műhelyébe. Ott újra áttisztított, és az utolsó rejtőzködő fűszalat, fadarabot, tojás-héjat is gondosan eltávolította belőlem. Semmim sem maradt, ami örömöm napjait idézte volna. Ezután addig gyúrt és taposott, amíg elveszítettem minden erőm, ellenál-

lásom. A hosszú heteken át tartó megpróbáltatásaim alatt egészen rugalmassá váltam, és engedelmesen idomultam az ember akaratához. Akkor félretett, és testem minden darabját ugyanígy munkába vette. Rugalmasra gyúrt kockákban álltam a fazekasműhely sarkában. Már búcsúzott a nyár, és a nyitott ablakon keresztül hallottam a hosszú útra készülődő fecskék csivitelését. Felsejlett bennem egykori életem emléke, de már olyan távolinak tűnt, mintha csak álom lett volna.

Néhány nap elteltével ismét megjelent a műhelyben a fazekas és a felesége. Arról beszélgettek, hogy hamarosan itt lesz a Szent Mihály-napi vásár. Így ősszel, a szüret utáni időkben nagy a kereslete a boroskancsóknak. Hozzá is fogtak, hogy kancsóknak való darabokra szabdaljanak. Amíg az asszony sorban odakészítette az urának az agyagdarabokat, a mester engem máris felcsapott a korongra. Lendületesen kezdte forgatni a lábával, miközben én teljesen elszédültem, és ellenállás nélkül átadtam magam a fazekasnak. Ő pedig máris alakítani kezdett vizes kezeivel. Egy nedves bőrdarabot szorított az oldalamhoz, és ujjai között lassan új testet öltöttem. Először kerek hasam alakította ki, majd öblös száját formázott nekem, amit végül összezsíppentett, hogy alkalmas legyen a bor kiöntésére. Utoljára elkészítette formás fületem. Akkor szólalt meg a felesége:

– Te, Gáspár! Ha már úgyis a Mihály-napi vásárban akarsz eladni ezeket a boroskancsókat, hát készíts Miskakancsót. Annak biztosan nagyobb keletje lesz.

– Igazad lehet – válaszolt a fazekas, és cifra pászománnyal kezdte díszíteni a hasamat, amit vékony agyaghurkából hajlított meg ügyesen. A végén még egy kígyóformát is illesztett középre, hogy aki majd belőlem iszik, annak a bor váljék egészségére.

Amikor bevégezte a formázást, egy vékony dróttal levágott a korongról, és egy polcra tett száradni. Onnan figyeltem napokon át, ahogyan egymás után készíti a hozzám hasonló edényeket a korongon. Már elég sokan sorakoztunk a polcon, ami-

kor egy reggel megnézett minket a fazekas. Odahívta a feleségét is, és engem a kezébe adott:

– Nézd csak meg, már éppen eléggé megszikkadt ez a kancsó a zsengeléshez. Amíg én előkészítem a fát a kemence befűtéséhez, te öntsd le az edényeket engobbal. Ott van a vödörben a jól felhígított agyagmáz. Aztán ha már neked jutott eszedbe, hogy Miska-kancsókat vigyünk a vásárra, akkor díszítsd is fel őket szépen!

– Így kerültem az asszony kezébe, aki először leöntött valami furcsa fehér színű anyaggal, ami hamar rám száradt. Ezután fogta az ecsetet, és mosolygós, pirosposz-gás arcot festett nekem. A végén még egy pödrött bajusz is került a szám fölé.

A hasamra meg virágos kisködmönt varázsolt. Már kezdtem is örvendezni, hogy milyen fájintos legény lett belőlem, amikor jött a fazekas, és a többi kancsóval együtt elvitt. Bepakolt minket jó szorosan a kemencébe, majd annak bel-ső üregét megrakta fával, és csendes tűzben égetett egy egész napon át.

Ez volt a lassú szenvedés és újjászületés ideje. A forró levegő átjárt kí-vül-belül, és mintha lelket öntött volna belém, visszaadta régi tartáso-mat. Ismét kezdtem magam erősnek érezni, mint agyagkoromban, és már el is felejtettem, hogy néhány napja milyen odaadóan simultam a fazekas kezéhez. A fehér mázra kent festék úgy égett rám, mintha új bőrbe bújtam volna.

Másnap kerültünk ki a kemencéből, miután langyosra hűl-tünk. Rövid ideig ismét a polcon várakoztunk, míg érkezett az utolsó megpróbáltatásunk. A fazekas ólomházzal vonta be testünket, majd újból a kemencében találtuk magunkat.

Ekkor azonban már sokkal erősebb tűz égetett minket. Egy egész napon át tartott mérhetetlen szenvedésünk.

Olyan nagy volt benn a forróság, hogy a fémes máz megolvadt rajtunk, és üveggént vonta be minden porcikánkat. Amikor végre megszabadultunk éle-tünk poklától, a polcon állva csodálkoztunk rá egymásra, milyen szépek lettünk.

A napfény szikrázott áttetsző bőrünkön, amely látni engedte szép színes díszítésünk.

A fazekas is elégedetten nézegetett bennünket, és örömmel mondta a feleségének: – Hát ezt valóban jól kigondoltad. Ezeknek a Miska-kancsóknak biztosan lesz gazdája a vásárban.

Talán egy hét telt el, amikor még sötét hajnalban szekér zörgött be a fazekas udvarába. Minket kihordtak, és a szalmával jól kibélelt szekérderékba raktak. Mindegyikünket óvatosan körbevontak szalmával, hogy a hosszú, göröngyös úton egymásban kárt ne tegyünk. Végül egy ponyvával takartak le, és még kötelekkel is jól lekötöttek, nehogy összetörjünk. A közeli városba vitt minket a szekér, ahol aznap tartották a Szent Mihály-napi vásárt.

A fazekas első vevője éppen János gazda volt. Azonnal engem szemelt ki magának, és hamar megalkudtak, mert az első vevőt sosem engedik el üres kézzel. A gazda az ünnepre tartogatott. Így kerültem ide a karácsonyi asztalra. Most van bennem először bor. Számomra is hihetetlen, hogy mi mindenen mentem keresztül. Most azonban boldog vagyok, hogy közöttetek lehetek. A karácsony varázslatos ereje engem is átjár, és érzem, ahogy reménnyel tölt el új életem.

A viaszgyertya története

Amint a kancsó befejezte történetét, megszólalt a gyertyatartó:

– Amíg János gazda köztetek, kancsók között válogatott, Magda asszony a szomszéd fazekasmester portékái között akadt rám. Egy napon vásároltak mindkettőnket.

Jó volt hallani az életed, mert közben én is felidéztem az enyémet.

Én a faluszéli erdő melletti agyagbányából származom. Tavasszal, amikor virágba borultak az akácok, János gazda mindig ide hozta ki a méhkasokat. Sövényből kelencet is készített számukra. Az építmény falának tetejét pedig szalmával borította be, hogy az eső ne áztassa el az erdei méhest.

Éveken át figyeltem a gazda munkáját. Érkezésével engem is mindig öröm töltött el, mert tudtam, hogy a méhek hamarosan megvidámítják az életemet. Nagyon szerettem, amikor a közelemben dörgicséltek. Szinte álomba zsongított a hangjuk. Áttetsző szárnyaikon szivárványként csillant meg a napfény. Csodáltam szorgalmukat, ahogyan kora reggeltől alkonyatig dolgoztak. Fáradhatatlanul gyűjtögették az akácfürtők virágkelyheiből a nektárt és a virágport. Agyagszívemet meleg szeretettel töltötte el a méhek látványa, és most gyertyatartóként ugyanazt a melegséget érzem a bensőmben. Milyen csodálatos éjszaka ez, hogy visszatérnek elmúlt életünk legszebb érzései!

A viaszgyertya most még szorosabban simult a gyertyatartóba, és szelíden megszólalt:

– Nem akarom megszakítani életed történetét, de tovább már nem tudom elhallgatni, hogy én azokból a méhkasokból származom, amelyekbe a te kedves méheid gyűjtögették a mézet.

– Ó, tényleg? – hatódott meg egészen a gyertyatartó. Hát ezért lobbant fel bennem olyan erősen a szeretet érzése, amikor Magda asszony az este rám helyezett. Úgy éreztem, már nagyon régen ismerlek téged.

Nem akartam elmondani az egész életem, hiszen szinte szóról szóra megegyezik a kancsóéval. Inkább te mondd el, hogyan

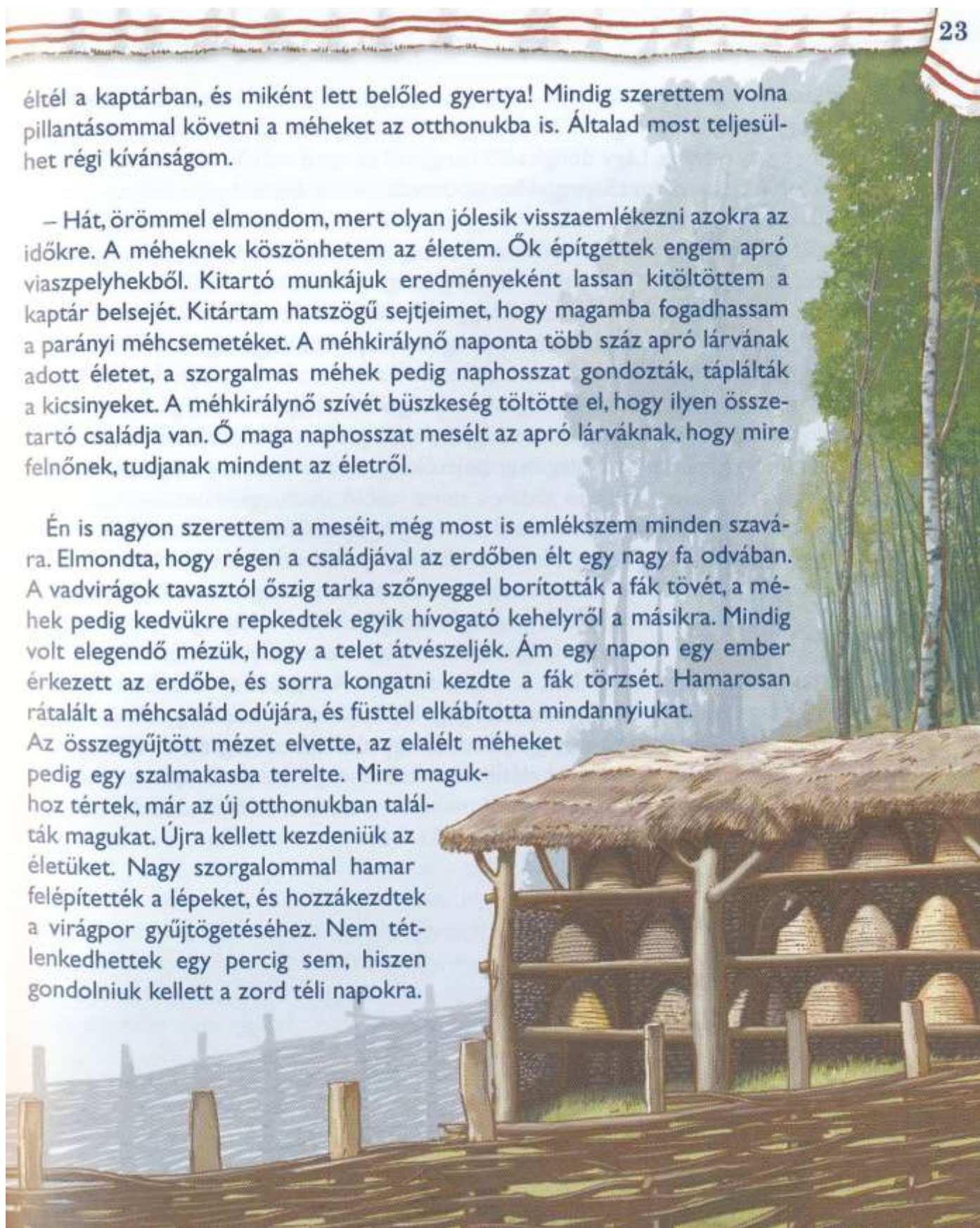

éltél a kaptárban, és miként lett belőled gyertya! Mindig szerettem volna pillantásommal követni a méheket az otthonukba is. Általad most teljesülhet régi kívánságom.

– Hát, örömmel elmondom, mert olyan jólesik visszaemlékezni azokra az időkre. A méheknek köszönhetem az életem. Ők építettek engem apró viaszpelyhekből. Kitartó munkájuk eredményeként lassan kitöltöttem a kaptár belsejét. Kitártam hatszögű sejtjeimet, hogy magamba fogadhassam a parányi méhcsemetéket. A méhkirálynő naponta több száz apró lárvának adott életet, a szorgalmas méhek pedig naphosszat gondozták, táplálták a kicsinyeket. A méhkirálynő szívét büszkeség töltötte el, hogy ilyen összetartó családja van. Ő maga naphosszat mesélt az apró lárváknak, hogy mire felnőnek, tudjanak mindent az életről.

Én is nagyon szerettem a meséit, még most is emlékszem minden szavára. Elmondta, hogy régen a családjával az erdőben élt egy nagy fa odvában. A vadvirágok tavasztól ősziig tarka szőnyeggel borították a fák tövét, a méhek pedig kedvükre repkedtek egyik hívogató kehelyről a másikkra. Mindig volt elegendő mézük, hogy a telet átvészeljék. Ám egy napon egy ember érkezett az erdőbe, és sorra kongatni kezdte a fák törzsét. Hamarosan rátalált a méhcsalád odújára, és füsttel elkábította mindannyiukat.

Az összegyűjtött mézet elvette, az elalélt méheket pedig egy szalmakasba terelte. Mire magukhoz tértek, már az új otthonukban találták magukat. Újra kellett kezdeniük az életüket. Nagy szorgalommal hamar felépítették a lépeket, és hozzákezdtek a virágpor gyűjtögetéséhez. Nem tétlenkedhettek egy percig sem, hiszen gondolniuk kellett a zord téli napokra.

Így idézte fel a királynő nap mint nap a szabad élet emlékét, és arra biztatta a kicsinyeket, hogy amelyik hercegnőből majd egy újabb királynő születik, térjen vissza kíséretével a régi fa odvába. Lágy döngicsélő hangjától az apró méhlárvák elszenderültek, és álmukban a tarka virágszőnyeggel borított erdőben röpködtek.

Én pedig őriztem álmukat három héten át, amíg igazi méhekként ébredtek új életükre. Amint kibújtak a sejtjeim közül, máris dajkaságba álltak, hogy az újabb kicsinyeket gondozzák. Ha meleg volt, szárnyukkal legyezték őket, ha éhesek voltak, mézet adtak nekik. Kéthetes korukban már a lépet építették tovább, hogy legyen hely az újabb nemzedéknek, és a télire elraktározott méznek. Az áttetsző viaszpelyheket, melyeket saját potrohukból választottak ki, rugalmasra rágták. Szabályos hatszögű sejtecskéket építettek belőlük, amelyek később a virágportól sárgásbarna színűek lettek. Én is akkor lettem ilyen színű, amikor megürült bölcsőként mézzel kezdtek megtölteni.

Csodáltam, milyen fegyelemmel osztották meg egymás között a feladatokat. Voltak, akik a fák rügyeiről, fiatal ágairól, levélnyeleiről gyűjtötték össze a gyantás, ragacsos méhszurkot, és gondosan fertőtlenítették vele a méhkast, eltömítették a nyílásait. Mások szárnyasuhogtatással mozgatták a levegőt a nagy előcsarnokban, hogy mindig kellemes legyen a hőmérséklet. Az idősebbek a virágport osztályozták és helyezték el a lépek sejtjeiben, vagy felügyelték a mézraktárakat. A legtöbben azonban a hajnali harmat felszáradása után útnak indultak, hogy kis kosárkáikat színültig töltsék illatos virágporral, nektárral. Olyan sokat gyűjtöttek, hogy akár három családnak is elegendő lett volna a megtermelt méz. Rövid életük alatt sohasem pihentek. Csupán hat hét telt el, amíg az általam ringatott kicsinyekből méhek lettek, és már örök álomra is szenderültek. Én pedig, aki bölcsőként kezdtem az életem a méhkasban, már csordultig voltam aranyló, sűrű mézzel.

A nyár derekán jártunk, amikor János gazda egy napon megfordította a méhkast, de a felragyogó napot csak egy pillanatra láttam, mert hirtelen füstfelhő borított el mindent. Drága kicsi lakótársaim kábultan heverték a kas alján, én pedig azt éreztem, hogy valaki kiemel a helyemről, és egy nagy edénybe tesz.

Egyszer csak elkezdett velem forogni a világ, egyre nagyobb sebességgel pörögtem, és a tengernyi méz mind egy cseppig kihullott belőlem.

Ekkor szólalt meg a közeli csuporban addig csöndesen aranyló méz:

– Úgy csapódtam az edény oldalához, hogy azt hittem a világvége érkezett el. Nehézkesen folydogáltam le a bádogfalon, és hirtelen olyan hontalannak, mezítelennek éreztem magam. Ott maradtam az oltalmad, védelmed nélkül. Ekkor sűrű cseppjeim egy csuporba hullottak, és a hűvös kamra polcára tettek. Sosem reméltem, hogy újra találkozunk, de ez a varázslatos éjszaka ezernyi csodát rejteget.

– Milyen jó, hogy ismét együtt lehetünk! – sóhajtott fel a viaszgyertya. Nem is sejtettem, hogy mi lett veled. Miután teljesen kiüresedtem, János gazda félretett egy asztalra. Pár nap múlva Magda asszony bevitt a konyhára, és a katlanban melegedő vízbe engedett. Ettől egészen ellágyultam. Akkor kivett a vízből, és határozott mozdulatokkal egy zsineg köré nyomkodott. Könnyű dolga volt, hiszen olyan lágy voltam, mint a napon felejtett vaj. Kiüresedett lelkemmel nem álltam ellen egy percig sem. A zsineg egészen a testembe olvadt, magam pedig új alakot öltöttem. Ekkor az asztalra helyezett, és a mángorlóval hengergetni kezdett. Egészen addig gyötört így, amíg simává, egyenletessé nem váltam. Csak az illatom és a színem idézi régi életem.

Nem tudtam, milyen sors vár rám. Magda asszony ma délutánig az asztalfiában őrizgetett. De most hálával telt meg iránta is a szívem, hogy erre a szent ünnepre tett félre, és nekem is részem lehet a mai éjszaka csodájában.

– Mindig csak a vágyaimmal követtem a méheket, miközben elképzeltem az otthonukat. Nem is reméltem, hogy valaha megismerem a méhkasban zajló életet. Ezen a különös éjszakán most mégis teljesült leghőbb kívánságom – lelkendezett a gyertyatartó, és óvó szeretettel ölelte körül a viaszgyertyát.

A kenyérkosár története

– Bennem is itt remeg ez a különös, borzongató érzés – kapcsolódott be a beszélgetésbe a kenyérkosár.

– Az éjféli harangszó után ráismertem arra, akivel egy volt az életem. Én ringattam a kalászosokban duzzadó búzaszemeket, melyekből a kenyér készült.

– Olyan otthonosan érzem magam benned, mintha most is a mezőn ringatnál – mosolygott a pirosra sült cipő a kenyértartóban.

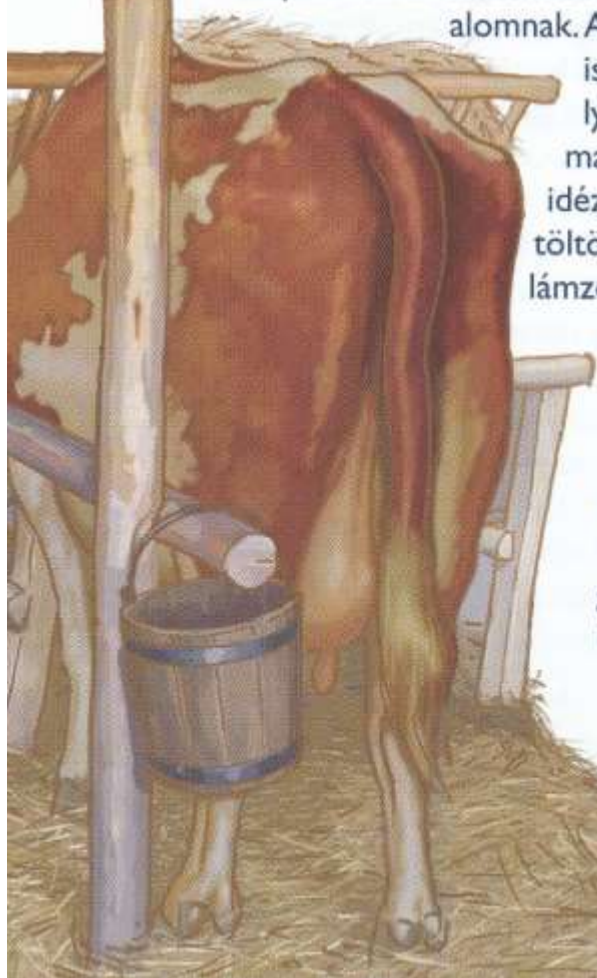
– Ez így is van rendjén. Az életünk összefonódott egészen a cséplésig. Amikor a kalászosok teljesen kiürültek, engem félretettek – folytatta a kenyérkosár.

A pajta oldalában, a tágas fiókban kaptam helyet. Ami összetöredezett belőlem a cséplés során elszenvedett ütlegetéstől, azt apránként elhordták az állatok alá

alomnak. A legépebb szalmakévékből javította ki János gazda az istálló tetejét, hiszen már az öreg zsúptető több helyen beeresztette az esővizet. Végül már csak magam maradtam a szalmatárolóban. Magányos napjaimban felidéztem a szántóföldet, ahol életem legboldogabb napjait töltöttem. Szinte láttam magam előtt a tengerként hullámzó búzamezőt, éreztem a szellő lágy érintését, a nap melengető sugarait. Hallottam a hajnali pacsirtaszót, amelyre minden nap ébredtem.

Már egészen beburkolóztam az emlékeimbe, amikor egy napon János gazda értem is eljött. November vége lehetett, már mindent betakarítottak, és megfogtak a kinti munkák. A gazda jól megforgatott, körbenézett, és elégedetten látta, milyen épek, egyenesek a szálam.

– Éppen jó lesz kenyérkosárnak – dünnyögte. Meglepem vele Magdát karácsonyra, a régi szakajtó már úgyis olyan szakadozott.

– Azzal bevitt az istállóba, mert a metsző novemberi szél elől ott jó meghúzódni. Az állatok testéből áradó melegtől langyos volt a levegő. János gazda egy teknőbe vizet öntött, és engem kíváncsian belerakott. Hát ez a hideg fürdő nem esett éppen jól. Ott áztam legalább egy óra hosszat. Közben hallgattam az állatok horkantásait, lassú, megfontolt rágcslásukat. A friss, illatos szénát szálazták a tartórácsból, de néha egy-egy szalmaszálat is elropogtattak az alomból. Arra gondoltam, mégiscsak szerencsés vagyok, hogy nem egy tehén vagy egy ló gyomrában végzem be az életem.

– Én is az alomnak szánt szalmából kerültem ide – szólalt meg az asztal alatt addig csöndben meghúzódó szalmacsomó. – Jó itt benn a tiszta, meleg szobában, de azért fáj egy kicsit a szívem, hogy most nem lehetek az istállóban. Az öreg szénatartó rács mesélte, hogy ilyenkor, karácsony éjszakáján minden állat megszólal. Emberi hangon mondják el, hogyan bánt velük a gazda egész évben. Szívesen meghallgattam volna őket!

– Hát neked nem elég nagy csoda, hogy ezen a varázslatos éjszakán mi is beszélünk? – korholta a kenyérkosár szalmatestvérét.

– Dehogynem! – szégyellte el magát a szalmacsomó. – Kérlek, folytasd tovább, hogy mi történt veled!

– Nemsokára visszatért a gazda, és egy nagy nyaláb hántolatlan, hasított fűzvesszőt hozott magával. A teknő mellé húzta a fejőszéket, és három-négy szálat kivett belőlem. Addigra a víztől egészen megpuhultam, és olyan hajlékony lettem, mint amikor még a varjakat takargattam a vetésben.

János gazda összefogta szálaimat, és csigavonalban kezdett feltekerni. Közben az újabb sorokat erősen hozzáfűzte az előzőkhöz a fűzvessző hasítékával. Egy lapos fapecek segítségével valósággal összevarrt. Olyan szorosra húzott, hogy minden szusz elszállt belőlem. Üreges szálaimat laposra préselte. Először

a fenekemet kerekítette körbe-körbe, majd az oldalamat kezdte fölfelé alakítani. Én meg gúzsba kötve vártam, vajon mivé kell válnom hátralévő napjaimra. Amikor elért a szájam pereméig, a vesszőhasítékkal díszes öltéseket tett rám. Olyan érzésem támadt, mintha rabságra ítélték volna. Börtönnek éreztem új létemet, ahol örökre leláncoltak. Nemrég még a szélben hajladoztam, most pedig moccanni sem tudok. Fájdalmam erősebb volt, mint mikor kaszával elvágta, vagy amikor a cséphadaróval alaposan elpáholta.

Aztán János gazda felkapott, és behozott a házba. Úgy nyújtott át Magda asszonynak, hogy az én lelkem is megcsendesült.

Azt mondta: – Nézd csak, lelkem, ezt neked kötöttem, hogy karácsonykor új kenyérkosarat tehess az asztalra!

Magda csak annyit válaszolt: – Köszönöm, János!

De a szeméből olyan mélységes, meleg szeretet áradt urára, hogy bennem is fellobbant az öröm. Akkor döbbsentem rá, hogy a jó sorsom milyen szép feladatot jelölt ki nekem. Eszköze lehettem a végtelen szeretet megnyilvánulásának, ami ezt a két embert egymáshoz fűzi.

Most pedig itt vagyok köztetek, és az én lelkemet is bearanyozza karácsony éjszakája.

Az asztal története

– Én meg mindkettőtöket itt tarthatlak most a hátamon – szolt az asztal a kenyérkosárhoz és a kenyérhez.

– Ott álltam életetek kezdetén, és a szántóföld széléről figyeltem a magasba röppenő, majd aláhulló búzaszemeket. Szinte még most is látom, ahogyan az őszi nap bágyadt sugarai halványan megcsillantak az apró magvakon.

Békességes, szép nap volt, de a levegőben lágy bánat remegett. Tölgy-facsemete korom óta több tucat vetést láttam. Mindig reménnyel töltött el, hogy a földben új élet fogan. De akkor éreztem, hogy az utolsó őszömet töltöm születésem helyén. Az elmúlás gondolata végigborzongott ágaimon, és megremegtette leveleimet.

Elteltek a vetés és a boronálás napjai, és a szántóföld ismét csendes lett. Kezdtém ünneplőbe öltözni, ahogyan ezt minden évben tettem. Mi, fák ősszel színpompás ruhát öltünk magunkra. Így búcsúzunk az élettől, majd dermedt álomba merülünk a téli hónapokra.

Számtalanszor átéltem már az évszakok körforgását. Pompáztam bíborban, aranyban, feküdtem a fagyott csend koporsójában, feltörő erővel születtem újjá, majd beteljesültem a termékenységben. Mindig tudtam, hogy az őszi búcsú csak rövid időre szól, akkor azonban megéreztem, hogy számomra nem lesz több tavaszi ébredés.

Röviddel azután, hogy ünneplő ruhámat levetettem és készülődni kezdtem a téli álomra, újból megjelent János gazda a komájával. Most azonban nem a szántóföld volt a gondjuk. Egyenesen hozzám jöttek. A szekérderekből ásót, fejszét, fűrészket vettek elő.

Mély gödröt ástak körülöttem, és a fejszével kezdték elvágni a gyökereimet. Bár már félig álomba szenderültem, hirtelen éles fájdalom hasított belém. A fejsze csapásai el-metszették gyökereimet. Már nem volt többé erőm a földbe kapaszkodni. Koronám súlya lerántott, én pedig alétan feküdtem a földön.

– Bocsáss meg nekem! – szólalt meg halkán az asztal alatti szalmán fekvő fejsze. – Én voltam az, aki kíméletlenül lesújtott gyökereidre. De hidd el, nem vezérelt ártó szándék. Nem tehetek mást, mint teljesítem annak az akaratát, aki kézbe vesz engem.

– Tudom, és nem is haragszom rád. Már megbékéltem a sorsommal. Annyi viszonytagságon túl most úgy érzem, én is kárpótlást kaptam az élettől – folytatta az asztal.

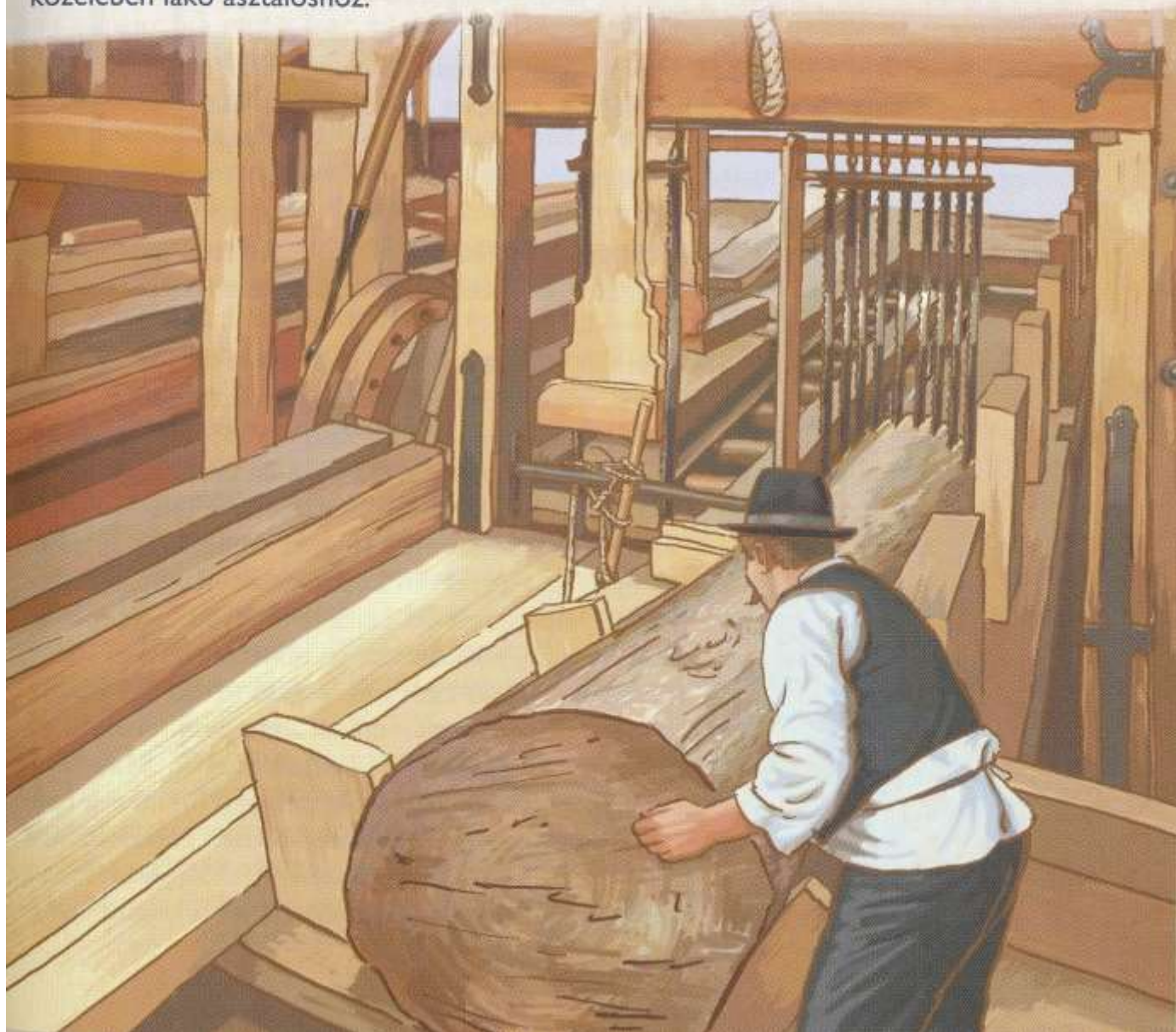
– De akkor, ott a földön fekvé még nem is sejtettem, hogy mi lesz velem. János gazda és a komája egy fűrésszel folytatta kínszámosat. Először a gyökeremet, majd az ágaimat fűrészelték le, és felpakolták a szekérre. A törzsemmel nehezen birkóztak meg, mivel hatalmas termetű voltam.

A portára érve a részeim különböző helyre kerültek. A tél folyamán az egyenes ágaimból szerszámnyeleket készített János gazda. A gyökeremet széthasogatta, és az ágak hulladékával együtt félretette a fásszínbe tűzfának. A törzsem egész télen a pajtában száradt.

Kora tavasszal ismét szekérre raktak, és elindultunk a szomszédos faluba. A szekér a főútcán zörgött végig. A tavaszi napfény az utcára csalogatta a gyerekeket. Vidám kacagásuk betöltötte az egész felvéget. A falu szélére érve lassan megfogyatkoztak a házak, és az út jobb oldalán szelíd dombok álltak. A másik oldalon fecsegő patak rohant lefelé keskeny medrében. Időnként apró halak ezüstös háta villant meg a fehér hullámok között. A patak túlsópartján fiatal nyárfák igazgatták zsenge lombjukat a tavaszi szellőben. A földre ibolyák terítettek kék szőnyeget, és ontották a levegőbe andalító illatukat. Olyan szép és reményteli volt minden, hogy bizakodó érzések kezdtek ébredezni bennem. Talán velem is valami csodálatos dolog történik ma?!

Ekkor értünk a fűrészmalom épületéhez. A szépség békéjét bántó zaj váltotta fel. A fecsegő patak itt már hatalmas robajjal zúdult alá a malomkerékre, amely csattogó, föl-le járó fűrészlapokat mozgatott. Rossz előérzetem támadt. Hamarosan kijött az épületből két markos legény, leemelték a szekérről, és bevittek a fűrészmalomba. Ott ráfektettek egy padra, és egyre közelebb toltak az emelkedő-süllyedő fűrészlapokhoz. Végül elértem éles fogaikhoz, amelyek belém martak, és végigrágták egész testemet. Egy óra sem telt belé, és hajdan volt erős törzsem tizenkét szál karcsú deszkaként és két kisebb gerendaként került vissza a szekérre. Minden porcikámban fájdalmat éreztem. Lassan visszaértünk a mi falunkba, de János gazda nem hazavitt, hanem a templom közelében lakó asztaloshoz.

Még a szekéren feküdtem, amikor hallottam a gazda és az asztalosmester beszélgetését.

– Mester úr, elhoztam a deszkákat, amikről korábban beszéltünk. Egész télen a pajtában száradt a törzs. Nagyon jó, egészséges fa. A tisztaszobába szeretnék belőle egy új asztalt, mert amit apámtól örököltem, már nagyon inog. Több nemzedéket kiszolgált, a kamrában még jó lesz a zsírosbödönöket rápakolni. Az új asztalt pedig remélem, még az unokám is használni fogja.

– Milyen asztalt szeretne, János? – kérdezte a mester.

– Kávás lábút, fiókosat. Olyat, mint István komámnak csinált a múlt esztendőben. Nem bánom, ha a lapját is megvirágozza. Hadd örüljön Magda. Nagyon szereti a szép bútort.

– Rendben van. Szüret után eljöhet érte. Hamarabb nem ígérem, mert a deszkáknak is száradni kell néhány hónapot, mielőtt asztal lesz belőlük.

– Mennyi lesz az ára? – érdeklődött János.

– Két zsák búzát megér kendnek?

– Ha Magda örül, az nekem bármit megér – válaszolt mosolyogva János gazda, és kezet rázott az asztalosmesterrel.

Ezután emeltek csak le a szekérről, és egyenesen a műhelybe vittek. Tiszta, rendezett műhely volt. A sarokban egy nagy hordóban állt a földről gondosan összesöpört fűrészpor. Engem a fal mellé pakoltak le. Minden lapom közé kis lécdarabokat tettek. Nyitva volt ajtó, ablak. Könnyű, langyos szellő járta át a helyiséget, és a deszkáim között talált magának játszóhelyet. Naphosszat ott bujkált, futkosott a réseken át, és szárította, acélosította testemet. A hosszú hetek, hónapok múlását csak a harangszó jelezte számomra. Minden délben megkondultak a templomtoronyban a harangok, és a mély, bűgő hangok átsuhantak a műhelyen, majd tovaszálltak a falu határáig. Ilyenkor a hangok szárnyán visszarepítettem gondolataimat a szántóföld szélére, ahol olyan sokáig éltem. Lelkemben újra ott ringott a vég-

telen búzamező. A mezsgyén pipacsok piroslottak, méhek döngtek a kék búzavirágok fölött, és a sötétlila szarkalábak kecsesen hajlongtak, ha egy gyenge fuvallat megérintette őket.

Egészen csépléség feküdtem tétlenül, emlékeimbe burkolózva a műhelyben. Augusztus végére járhatott az idő, amikor az asztalosmester munkához látott. Deszkáimat egyenként megforgatta, körbenézte. Kiválogatta a legegyenesebbeket az asztal lapjának, és mindet simára gyalulta. A forgács halomba gyűlt a gyalupad alatt, az én oldalam pedig tükörfényessé, selymessé változott. Akkor a keretes fűrészszel méretre vágott, és a hornyoló vassal vájatokat vésett belém. A deszkáimat ügyesen egymásba csúsztotta, és néhány óra múlva már méretes asztallapként figyelhettem, hogyan veszi munkába leendő lábaimat.

A két kisebb gerendából négy egyforma hosszú oszlopot fűrészelt. Satuba fogta őket, és a kézvonó késsel fönről lefelé szépen elkeskenyítve megfaragta mindegyiket. Végül a gyaluval ezeket is fényesre simította. Egy deszkalapot hosszában kettéfűrészelt, és a keskeny lapokat két egyforma darabra vágta. A fejszével ívesre faragta a szélüket. A négy lábat pedig alulról átlósan összeerősítette a két mintázott oldalú kávéval. Akkor ismét az asztallapomat vette kézbe. A lap szélére körbe keskeny deszkaperemet ragasztott, majd léceket rögzített mögéje, amik a fiókot tartják. Néhány nap múlva, amikor az enyv már teljesen megszáradt és a hátam erős volt, mintha egyetlen fából készült volna, rácsúsztatott az oszlopos lábak szerkezetére. Nagyon jól illett egymásra minden részem. Meginzás nélkül álltam lábaimon, és kezdtem ráérezni új valómra. Akkor már a fiókom is elkészült, amit az asztalosmester ügyesen a helyére csúsztatott. Egy kisebb gyaluval még elvégezte az utolsó simításokat rajtam, majd egy apró élű, hegyes véső segítségével a hátam mind a négy sarkára szépséges indákat, virágokat vésett. Végül a tükörsimára gyalult testemet átdörzsölte méhviasszal, ami ereimbe húzódva finoman simogatott, és selymes fénnel vont be minden részemet.

Néhány hét alatt új formában nyertem új életet. Erős és szép asztal lett belőlem, így kárpótlást kaptam a sok szenvedésért, amin keresztülmentem.

Most pedig itt állhatok én is ezen a szentséges éjszakan, és részem lehet a csodában, akár csak nektek.

A veteményeskert lakóinak története

– Milyen szépen alakult a sorsod, valóban új életet nyertél hosszú-hosszú időre – zsiszsegtek a borsószemek a tálkában.

– A mi életünk nagyon rövid, és valóságos ajándék, hogy itt lehetünk a karácsonyi asztalon.

Itt születünk a ház melletti veteményeskertben. János gazda ásta fel számunkra a földet, ahogy a fagy kiengedett. Takaros kis ágyásokra osztotta a veteményest, és simára gereblyézte a földet. Magda asszony pedig kapával kis fészkeket készített az ágyásokban. Belemarkolt a vászonzsákba, amelyben a kamrában teleltünk, és nyolc-tíz szemet szórt közülünk a kis gödrökbe. Ott ültünk ijedten, egymáshoz bújva, mert nem tudtuk, mi fog történni velünk. Hamarosan súlyos sötétség borult ránk, ahogyan Magda asszony a gereblyével visszaigazította a földet. Semmit sem láttunk, de mégsem volt félelmetes. Éreztük egymás közelségét, és az anyaföld ölelő szeretetét. Puha álomba ringatott minket ez a biztonság. Napok vagy talán hetek teltek el, amikor a föld melege felébresztette a bennünk szunnyadozó életet. Gyökereket növesztettünk, amelyek egymásba fonódva erősen kapaszkodtak a talajba. Aztán hamarosan kibújtunk biztonságos fészkekből, és száracskáinkon apró leveleket küldtünk a fölső világra.

Szikrázóan sütött a nap, és az ég kék sátrat borított a világra. Alkonyatkor langyos eső permetezett. A föld, a nap, a tavaszi eső és a friss levegő minden erejét magunkba szívtuk. Hatalmasat nyújtóztunk, és szinte szemmel láthatóan növekedni kezdtünk. Magda asszony kétszer is megkapálta körülöttünk a földet. Ilyenkor légiesen könnyűnek éreztük magunkat, és még gyorsabban fejlődtünk a tiszta és a szellős ágyásokban.

Két hét múlva már erős bokrok voltunk, és hófehér virágokat bontogattunk.

– Mi akkor kerültünk a földbe, amikor ti virágoztatok – szólaltak meg a babszemek. Magda asszony a kerítés mellé szórt el bennünket. Ahogyan a földbe hulltunk, még láttuk virágzó bokraitokat. Fehér és sárga pillangók kergetőztek fölöttetek, és mi nagyon irigyeltük szépségeket. Nem is töltöttünk sok időt a lenti sötétségben, hamarosan visszakíváncoltunk a napvilágra. Az első csöndes eső után vékony száracskáinkon küldtük leveleinket a föld felszínére.

– Amikor megjelentetek a kerítés mellett, akkor érett be az első termésünk – vették át ismét a szót a borsószemek. Fehér virágainkból zöld csövecskék fejlődtek, amelyekben szép sorban üdögéltek a gömbölyű borsószemek. Magda asszony boldogan szedte tele a tálat a zsenge, édes borsóval, és ízletes levest főzött belőle ebédre.

Háromszor érleltünk még termést, de az utolsó csöveket már a bokrainkon hagyta megszáradni gazdasszonyunk. Éppen csak ébredezett a nyár, amikor mi már bevégeztük küldetésünket. Hamarosan kifogyott belőlünk az élet. A száraz bokrokat Magda asszony tövestől tépte ki a földből. A csöveket leszedte és kibontotta. Bennünket, megszáradt borsószemeket egy vászonzacskóba tett, és bevitt a kamrába. A szárunkat pedig a malacok elé dobta, amit azok vidáman elropogtattak.

– Mi akkor már a kerítésbe kapaszkodva futottunk egyre feljebb – folytatták a babszemek. Piros és fehér virágokat bontottunk, és szinte egész nyáron át virítottunk. A lehullott virágok helyén megjelenő csövecskékben nevelgettük termésünket, a tarka babszemeket. Magda asszony csak a nyár végén gyűjtötte be a száraz csöveket. Leterített az udvar közepére egy nagy hamvast, rászórta a babszemeket, és egy hosszú bottal kicsépelte bennünket, babszemeket. Így kerültünk mi is a kamrába. Magda asszony éppen egy nagy fokhagymafüzér mellé akasztotta fel a zsákunkat.

– Én is abban a füzérben voltam egészen a mai napig – szólalt meg a fokhagyma. De már régebről ismerjük egymást. Nemcsak a kamrában találkoztunk, hanem a veteményeskertben is. János gazda még ősszel ásott egy keskeny ágyást a kert szélén. Száz fokhagymagerezddel együtt engem is eldugtatott a földbe. A hó még egészen el sem olvadt, amikor kicsi zöld lándzsáinkkal már átdöftük földtakarónkat.

Én az ágyás széléről jól láttalak benneteket. De nemcsak a virágzó borsóbokrok és a futóbab növekedésében gyönyörködhettem. Láttam azt is, hogyan érleli pirosra terméseit a paradicsom, és naponta hozza világra gyermekeit a bőtermő uborka. Minden növény kedves ismerősöm lett. Együtt örvendeztünk, amikor Magda asszony kihúzgálta mellőlünk a fojtogató gyomokat, és bekapálta a megtisztított talajt. Egy-egy forró, száraz nap után együtt lélegeztünk fel, amikor alkonyatkor a locsolókannából friss víz enyhítette szomjúságunkat. Együtt fejeztük be életünket az őszi betakarításkor, amikor hálából az egész nyári gondoskodásért átadtuk gazdasszonyunknak

termékenységünk minden gyümölcsét. A sorstól az élet fenntartását kaptuk feladatul, akár úgy, hogy az embereket tápláljuk, akár úgy, hogy jövőre új növény sarjad majd belőlünk. Rövid az életünk, de nagyszerű a hivatás, amelyet betöltünk.

– Milyen szépen mondtad! – hatódott meg a dió. – A lelkemből szóltál egészen.

Én a nyári konyha előtt álló nagy diófán születtem, éppen akkor, amikor a sárgarigó visszatért hosszú útjáról. A fa középső, legerősebb ágára szállt, és a zölden bólogató lombba rejtőzve kiáltott az utcán hancúrozó gyerekeknek: „Kell-e dió, fiú?”. Erre a messzire hangzó trillára dugtam ki a fejem egy megrepedt levéltőből, és még láttam az aranyló tollaival tovaröppenő madarat.

Fa anyácskám legmagasabb ágán ültem, onnan elém tárult az egész veteményeskert. Ahogyan nőttem, úgy növekedtetek ti is. Szinte testvéreimnek éreztelek benneteket.

Nagyon szerettem a nyári estéket. Miután Magda asszony meglocsolta a kertet, bement a nyári konyhába, és melegíteni kezdte az ételt. Mire feljött az esthajnalcsillag, János gazda is megérkezett a mezőről. Olyankor kihozták az asztalszéket a nagy diófa alá. Leültek, és csendben megvacsoráztak.

Amíg Magda elpakolta és elmosta az edényeket, addig János pipára gyújtott.

Az illatos füst felbodorodott a fa tetejéig, megriasztva a levelek közt dűnnyögő szúnyogokat. Később Magda is kiült az ura mellé. Halkan váltottak egy-két szót, hogy mi is történt aznap, mit kell elvégezni a következő napon. De leginkább hallgattak, és hagyták, hogy a bársonyos estében egyre erősödő tücsökzene kimossa testükből a fáradtságot, és elzsongítsa a lelküket.

Így telt nap, nap után. Miközben nappal a kertet figyeltem, este a tücsökzenét hallgattam, éjjel pedig a csillagokban gyönyörködtem, észrevétlen egyre nagyobb és erősebb lettem. Ősz elején már zöld burkomat is megrepesztettem, és éreztem, hamarosan megválok anyámtól. Egy októberi szép napos délutánon János gazda egy hosszú póznával végigütögette a diófa ágait. Mi, akik addig még nem hagytuk el önként anyánkat, az ütésektől kihullottunk felrepedt burkunkból. Magda asszony mind egy szálíg felszedett minket a földről. Egy nagy kosárba gyűjtött, és a padlásra vitt, ahol a mai napig száradtunk.

Nagyon szerencsésnek érzem magam, hogy én is a kezébe kerültem, amikor ma délután kimarkolt közülünk néhány szemet, és behozott ide a karácsonyi asztalra. Valóban csodálatos nap ez a mai, hogy együtt lehetek a sok kedves régi ismerőssémmel.

Az abrosz története

–Ti mindannyian először élitek át ezt a különös éjszakát – szólalt meg végül az abrosz. – Először van részetek a karácsonyi varázslatban, amely életre kelt mindent. Megértem az örömetöket, hiszen az én lelkemet is betölti a béke és a szeretet. Pedig én már sokszor megtapasztaltam ezt a csodát.

A vetés idejét kivéve egész éven át a sublót fiókjában várakozom. Aztán amikor beköszönt az ünnep, eljön az én időm. Ilyenkor mindig engem terítenek az asztalra.

Ha már így feltártátok az életeteket, megosztom veletek én is az enyémet, amit sok-sok évvel ezelőtt apró kendermagként kezdtem. Az anyakendert, amelyen fejlődtem,

Rozália-napkor nyűtték ki, és egy bottal kicsépeltek minket, magokat. A telet egy vászonzacskóban töltöttük. Abban az évben február utoljára esett húshagyó kedd, a farsangi időszak vége. Ezen a napon hozták elő a kamrából a vászonzacskót, amelyben addig várakoztunk. A friss levegőn átszeleltek minket, hogy a vetésre előkészítsenek. Miközben Magda édesanyja egy sűrű lyukú szitán átrostált bennünket, a lányok jó magasra ugráltak, hogy a belőlünk növe kender is magas legyen. A téli napfény szikrát vetett az ereszen csüngő hosszú jégcsapokon. Ezek is azt jósták, hogy abban az évben szép hosszú szárú kenderre számíthat a gazdasszony.

Magda édesapja egy borongós, ködös pénteki hajnalon magához vette a zsákunkat, és elindult, hogy elvessen minket. A falu végén húzódó völgyben voltak a kenderföldek. Szürke félhomály borult a tájra, az égen nem látszott sem a hold, sem a nap. A föld szélére érve a gazda magasan fölhajtotta nadrágja szárát, majd hozzákezdett a vetéshez. Miután széles mozdulatokkal elsórt a frissen felszántott földbe, boronával betakart minket. Először dideregtünk a hideg földben, de hamarosan éreztük, hogy a tavaszi napsugár egyre jobban felmelegíti ágyunkat. A langyos esők csalogatására a felszínre küldtük sötétzöld tenyeres levélkéinket. Március közepe lehetett. A környéket betöltötte a közeli erdő-

ben fészkelő madarak éneke. Alkonyatkor a tóban lakó békák kórusától zengett a vidék. Az esti szellő pedig akácillattal töltötte meg a levegőt. Mindent átjárt az ébredő természet párás lehelete.

Mi is naponta újabb levélkéket bontottunk magasba törő szárunkon. Akik virágot neveltünk, elhagytuk a növekedésben a terméseket dajkáló társainkat. Nyár közepére beérett apró bóbítáinkban a virágpor. Az alkonyi szellők megtáncoltatták karcsú szálainkat, és ilyenkor sűrű felhőként ereszkedett alá sárga virágporunk termékeny társainkra.

Anna-nap táján lányok jelentek meg a kenderföld szélén, és egyenként kinyűtték fiatal, vékony szárainkat az alacsonyabb anyakenderek közül. Ők még ősziig nevelgették virágporunktól megfogant magvaikat.

Miután gyökerestől kitéptek, csomókba fogva a közeli tóhoz vittek minket. A tó szélén karókat vertek le a meder aljába, és ezek közé szorítottak bennünket. A legfelső réteget szalmakötéllal erősítették a karókhoz, hogy azokat a kévéket is ellepje a víz. Végül nagy kövekkel nyomtattak le minket. Két hétig áztunk a tóban, míg a szárunkat erősítő rostok egészen fellazultak és elváltak belső, fás részünktől. Akkor kiemelték a vízből, és szekéren hazaszállítottak. Az udvarban napokon át száradtunk kúp alakban széthúzott kévékben.

Zörgő szárainkat Magda édesapja marokra fogta, négy-öt helyen megtörte, majd lábbal is megtaposta. Addig kemény, fás szárunk ízzé-porrá töredezett. Azután a ház oldalához támasztott rúdhoz csapkodott, hogy összezúzott részeink a rostok közül kihulljanak. Ekkor Magda édesanyja vett minket kezelésbe. Marokra fogva a tilóra helyezett, és a kíméletlen faeszköz karjával végigütlegelte testünket. Minden még épségben lévő porcikánk összetört, és apró pozdorjaként hullott a földre. Az asszony kezében csak a hosszú szálú rostjaink maradtak, amiket csomóba csavarva tett félre. A tilolás után a csomókat szétbontották, és egy áttört fahengerbe húztak minket. Asszonyok és férfiak megragadták a henger oldalán lévő rudat, és előre-hátra mozgatták. Mi pedig a henger széléhez dörzsölődtünk, miközben a szuszt is kiszorították belőlünk. Rostszálaink, amelyek nem is olyan régen még erős szárunkat támasztották, a gyötrés során teljesen elvesztették tartásukat, hajlékonyá, szinte selymessé váltak. Megtört csomókban feküdtünk az udvaron. De még messze volt szenvedéseink vége. Pár nap múlva Magda édesanyja egy az eddigieknél is rettenetesebb kínzóeszközt hozott elő

a kamrából. Megfogta a hegyes szögrózsával ellátott gerebent, alul megtámasztotta a lábával, és kibontott csomóinkat a szögekhez csapkodta. Az éles és hegyes vasak széles rostkötegeinkbe vágta, és szálakra tépkedtek minket. Ez a kín fölülmúlta minden addigi szenvedésünket. Vékony szálakra hasogatott puha

rostjaink szöszcsomókban kerültek a kamrába. Szinte élettelenül hevertünk ott hónapokig. Szüretkor, később kukoricafosztás idején vidám hangok szűrődtek be a kamraajtón. Az emberek elkészültek a termények betakarításával, és szép lassan elcsendesedett minden. A nappali fény is egyre rövidebb ideig szivárgott át az ajtó repedésein.

Már azt hittük, hogy örökre beburkol minket a csend és az elhagyatottság, amikor egy késő novemberi délután megjelent Magda a kamrában, és a nagy gabonás szuszék mellől elővette a guzsalyt. Gondosan leporolta, letörölgette, majd

kimarkolt egy jókora köteget közülünk. A puha szöszt már a szobában kötötte fel a guzsaly szárára egy szép piros pántlikával. Ő maga ünneplő ruhát öltött, és elindult a guzsallyal a fonóba.

Az utcabeli lányokkal együtt béreltek egy üres házat. Itt gyűltek össze hetente több napon is. Alighogy megérkeztek a fonóházba, befűtöttek a kemencébe, meggyújtották a petróleumlámpát, és máris munkához láttak.

Énekszóval, tréfálgatással gyorsan telt az idő. Az egyik lányt középre ültették, mert mindenki szívesen hallgatta a történeteit. Olyan kísértethistóriát mondott, amitől még a szöszcsomók is megborzongtak. Minden lány serényen dolgozott, de a legszorgalmasabb Magda volt. Ügyesen kihúzott két-három szálát a szöszből, majd megnyálazott ujjai között szorosan fonallá sodort, és feltekert az orsóra. Úgy pörgött a kezében az orsó, hogy szinte beleszédültem. Puha szösztestem végtelenül hosszú, vékony fonallá változott. Két orsó is megghasasodott már a rátekert fonaltól, amikor megérkeztek a legények. János volt közülük a legszálásabb, minden lány rajta felejtette a szemét. De ő azonnal Magda mellé ült. Még kukoricafosztáskor ismerkedtek meg. János egy szép piros almát hozott, amit Magda kosarába rejtett. A lány azonban észrevette, és ahogy oldalra pillantott, kicsúszott a kezéből az orsó. A legény rögtön fölkapta a földről, Magdától pedig csókot kért cserébe az orsóért. A leány arca bíborba borult. Zavartan lesütötte a szemét, de azért megadta a csókot. Így én is elkerülhettem, hogy a fonóház kerítésére tekerve fejezzem be az életem. A visszautasított legények gyakran álltak így bosszút a lányokon. De Magda és János szerették egymást, így nem volt miért aggódnom.

Otthon a kamrában pedig gyűlt a sok-sok orsónyi fonal. Amikor elfogyott az összes szösz, előkerült a motolla. Magda édesanyja

gondosan megmért, hogy kiszámíthassa, mire leszek elegendő. A lánya kelengyéjéhez volt rám szükség. A lakodalmat a következő esztendő kisfarsangjára tervezték. Addigra el kellett készülnön minden hiányzó vászon.

A motolláról a leveles gombolyítóra kerültem. Erről már Magda hajtott le szép nagy gombolyagokba. Másnap át is vittek a lány keresztanyjához, mert a közelben csak neki volt vetőfája. Magda segített a fonal feltekerésében, ő is szedett le ügyesen láncba fűzögetve. A keresztanya tanította meg neki, hogy asszonykorában maga is el tudja majd végezni ezt a munkát. Haza is kísérte keresztlányát, hogy a szövőszék felvetésében is segédkezzen. Amíg Magda édesanyja és a keresztanya felhúztak a szövőszékre, addig a lány a csévélővel fonalat tekert a kis bodzacsövekre. A szeme azonban ott volt a két asszony kezén, hogy ellesse a munka minden fortélyát.

A hatalmas szövőszékre felfeszítve egész éjjel azon gondolkodtam, mi történhet még velem. Másnap délelőtt Magda beült a szövőszékbe. Maga mellé tette a fonallal feltekert bodzacsöveket. Egyet belehelyezett a csónak alakú vetélőbe, és munkához látott. A szövőszék lábítóival felemelte a nyüstöket, szétválasztotta szálaikat, és átvette közöttük a csónakot. A vetülékfonal úgy úszott át a másik oldalra, mint egy fürge halacska. Az első pillanatban még játéknak tűnt minden, de hirtelen hatalmas ütest éreztem. A nyüstök váltakozása a borda csattogása rádöbbsentett, hogy ismét egészen új formát kell öltenem. Szálaik egymást keresztezve, szorosan összesimulva változtak vászonná. Magda piros pamutfonalból csíkokat is szőtt az oldalamba.

Három hét múlva kerültem le a szövőszékről, abroszként nyerve új életet. Azt hittem, hogy végre megszabadultam minden szenvedéstől. De kis idő múlva egy nagy kádba tettek. Magda kikotorta a kemence szájánál összegyűlt fahamut, és forró vizet öntött rá. Az így elkészített lúgot rám öntötte, ami végigszivárgott minden porcikámon. Még most is emlékszem a maró, égető érzésre. A kádból kikerülve még a napfény is megtört rajtam, olyan fehér lettem. Bár a lúg még bennem volt, mélyen meghúzódott a szálaik között.

Magda levitt a tölgyes alatti patakhoz. A meder szélén még jég hártásodott, de középen már sebesen futott alá a páncéljától megszabadult víz. A tölgyek alatt hóvirágok emelgették a halott faleveleket. Egy-egy napos folton már sikerült is áttörniük a barna takarót, és lándzsás leveik között hófehér harangok bólogattak a csípős szélben. A nap szikrázott, de a hideg még uralta a tájat.

Magda beállította a kis mosószéket a patak medrébe. Engem úgy tett rá, hogy a tova-futó víz átmosta egész testemet. Közben a sulykolóval erős ütésekkel mért rám, hogy a szálam között megbúvó szennyeződés is eltávozzék belőlem. Egészen addig mosott, amíg én hófehér lettem, az ő keze pedig lángvörös a fagyos víztől.

Miután otthon megszáradtam, a mángorlóval fényesre simított, és beletett a menyasszonyi ládájába. Az őszi lakodalom után abban a ládában költöztem át ide a kelenye többi darabjával együtt.

Amint hallottátok, nekem is sok mindenem kellett átmennem, míg abrosszá lettem. Emlékszem még minden fájdalomra, de nem sajnálom, hogy így alakult a sorsom. Gazdasszonyomat élete végéig szolgálom karácsonyi abroszként, és minden évben megújulok ezen a varázslatos éjszakán.

Az éjféli mise után

Az udvaron lépések zaja hallatszott, majd hamarosan kattant az ajtón a zár. Magda, János és Jánoska a tornácon ledobogták csizmájukról a havat, és beléptek a házba. Az asszony gyorsan lámpát gyújtott a konyhában, aztán letették a kabátjukat. János kinyitotta a kemence ajtaját, és két-három hasáb fát vetett még a vörösen izzó parázsra. A zsarátnok szikrát vetett, és a száraz fa egykettőre lángra lobbant.

Magda nyitott be elsőként a tisztaszobába, és a sötétben valami halvány, különös fényt látott derengeni a karácsonyi asztal körül. Mögötte jött mindjárt János a lámpással. Amikor ő is belépett, a petróleumlámpa olajos fénye szétömlött az egész helyiségben, és a látomás eltűnt. Magda úgy vélte, hogy csak a szeme káprázott az imént, és nem is gondolt rá többet.

A gazda a sublótra tette a lámpást, az asszony pedig meggyújtotta az asztalon álló viaszgyertyát. A fellobbanó láng hangosan sercent a viaszos kanócon, és a gyertya puha meleg fénye átölelte az asztalt.

János és Jánoska beültek az asztal mögé a sarokpadra, Magda pedig már hozta is a konyhából a vacsorát.

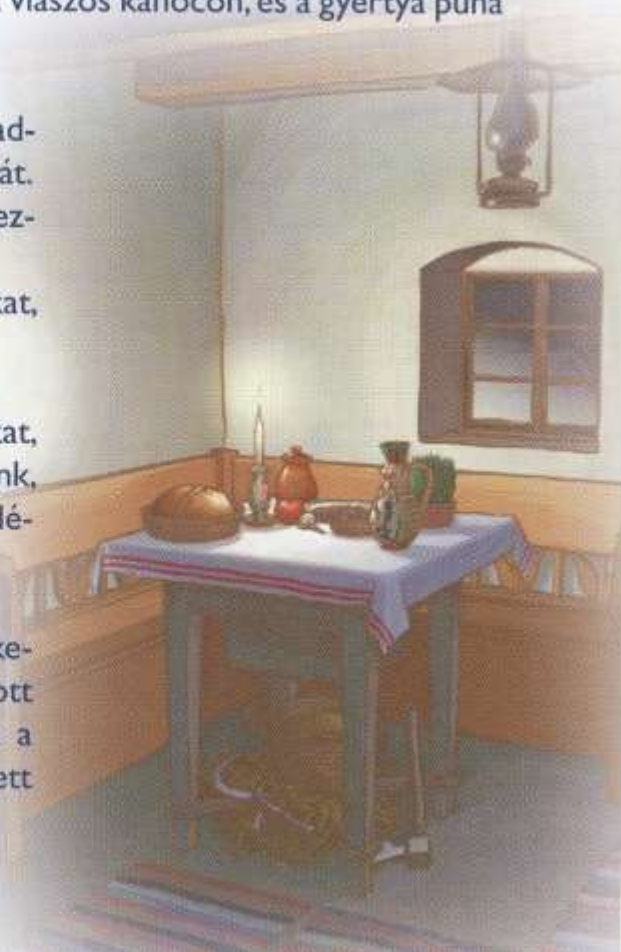
– Elmúlt karácsony böjtje. Illő, hogy az ünnep kezdetén együnk pár falatot.

Letette az edényt az asztal közepére. Tányérokat, evőeszközt készített mindenkinek, majd ő is leült.

János asztali áldást mondott:

– Áldj meg Uram minket és ezeket az adományokat, amelyeket a Te bőkezűségedből magunkhoz veszünk, Krisztus, a mi Urunk által. Uram, Jézus légy vendégünk, áldd meg, amit adtál nekünk. Ámen.

Ezután kiemelte a kenyeret a kenyérkosárból, keresztet rajzolt a késsel az aljára, és megszegte. Vágott mindhármuknak egy-egy szeletet, és hozzáfogtak a késői vacsorához. Az egész napos böjt után jólesett az étel.

Szótlanul ettek, majd a vacsora végeztével János bort öntött a poharakba, és áldott karácsonyt köszöntött az egész családnak.

Magda pedig fogta a szép piros almát, és elvágta három egyenlő részre.

– Együk ezt meg – nyújtott egy-egy darabot a férjének és a fiának –, hogy olyan legyen a családunk, mint ez az alma, amelynek szeletei egymáshoz tartoznak. Ha valame-lyikünk eltévedne az életben, csak gondoljon arra, kikkel ette meg a karácsonyi almát, és biztosan hazatalál, bárhol legyen is elveszve a világban.

Miközben jóízűen ették a gyümölcsöt, János Magdához fordult.

– Édesanyám is mindig így mondta, Isten nyugosztalja. Olyan, mintha szüléink is itt lennének velünk.

– Ha majd megházasodom, én sem feledkezem el a karácso-nyi almáról – szólalt meg Jánoska, miután lenyelte az utolsó falatot.

– Jól van, fiam. De ne feledd a többi sem, amit az asztalon láatsz. Mindez előidézi a jövő évi bőségünket – kezdte okítani a fiát Magda.

– Látod, a bab meg a borsó bőven fizet a gondoskodásért. A termésük azt a kívánságunkat fejezi ki, hogy ne kelljen szűkölködnünk pénzben, a következő esztendőben. A méz megédesíti napjainkat, és megőrzi egészségünket, hogy legyen mindig erőnk dolgozni. A fokhagyma távol tart minden ártó és gonosz erőt a háztól, hogy ne kelljen félnünk sohasem.

– A karácsony a legszentebb ünnep. Ilyenkor minden átlényegül – folytatta János gazda.

– Nézd csak, fiam! A búzát belekeverjük majd a vetőmag közé, hogy az ünnep ereje az egészet átjárja, és bő termésünk legyen. Számíthatunk is rá, ahogyan a lucabúza mu-tatja. Két hét alatt szép nagyra nőtt. Az ünnep után hozzátesszük majd friss zöld szálait az állatok takarmányához, hogy azok is erősek, egészségesek legyenek. Az asztal alatti szalmát pedig elvegyítjük az alommal, hogy betegség ne érje a jószágokat.

Amíg János a fiának magyarázott, Magda egy-egy szem diót tett mindenki elé. Ügye-sen feltörték, és Jánoska örvendezve szólt az apjának:

– Nézze, édesapám, milyen szép egészséges mindegyik dió! Jövőre elkerül minket a betegség.

– Nincs is annál nagyobb ajándék. Ha nem gyöngít semmilyen nyavalya, tudunk dolgozni, és lesz mindenünk, ami csak kell. Reméljük, hogy a munka is könnyebben megy – pillantott az asztal alatti szerszámokra –, ha ezek is megszentelődtek a mai éjszakán.

Magda közben leszedte az asztalt, és a morzsákat egy tányérba söpörte az abroszról.

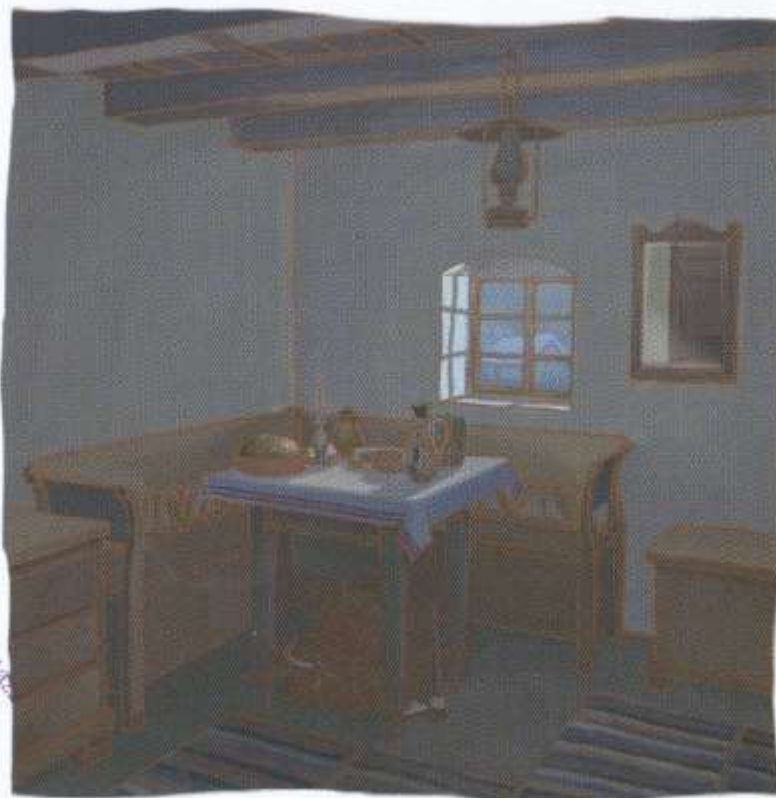
– Holnap reggel majd kiadom a tyúkoknak. Remélem, többet tojnak tőle jövőre.

– Szórjál a gyümölcsfák alá is, hogy jobban teremjenek. Meg aztán ne felejts el egy kis zacskóval eltenni belőle! Ha megbetegedne év közben valamelyik tehén, a morzsa füstjével majd meggyógyítjuk – gondolt az állataira is a gazda.

– Ideje nyugovóra térni, hiszen hamarosan hajnalodik! – figyelmeztette férjét és fiát az asszony.

János kézbe vette a petróleumlámpát, a gyertyát elfújta, és mindannyian kimentek a hátsó házba.

Amikor becsukták az ajtót maguk mögött, sötétség borult a szobára, de karácsony békéje még ott lengett a levegőben, és körülölelt minden beteljesedett sorsú tárgyat.

Lajosmizse Város Művelődési Ház

65555

és Könyvtára
tulajdona